

ALL NATIONS GOSPEL PUBLISHERS

www.angp-hb.co.za

info@angp.co.za

Mampruli Heart Book

MINSAALA SUFU

BEE

SII PUUNI MANSƆASIGU

(Footodima piiya m-be gbanbila wa ni)

1732 yuunni puuni ka ba daa dangi nsɔbi gbanbila wa Fransi tingbanɗu ni. Naawunni tuntumna J.R. Gschwend n daa laa ngɔsi ka maali nsɔbi ka nti Gbanɗabila (Africa) tingbana dima 1929 yuunni puuni. Din nyaanɗa ka Butiri kam Lahabasunɗu Mooniba (All Nations Gospel Publishers) gba daa laa n sɔbi ka yetɔ'a bulli-bulli 250 ziiya. Lahabasunɗu mooniba maa n na kuri ntɔriti a n-tiri tingbana 127 dima. Gbanbila wa maa toaai nsunɗi niriba pam, butiri ni adiini kam dima. Ka ba banɗna Naawunni yetɔ'aseaa nɔn boori saali kam banɗi a yelimanɗi nin nye seem sii puu ni, kaman Anabi Ezekiel nin daa tɔ'asi seem yuun 586 an daa gaari pɔi ka ba daa ti dɔ'ai Yiisa Masiya la, ni, "N nin tiya sufu paala ni teesa Paala ka ya leebi nniriba ka mmun nye ya Naawunni." (Ezekiel 36:26-28).

COPYRIGHT

ISBN 978 - 1 - 920322 - 59 -5

E-MAIL: info@angp.co.za

ALL NATIONS GOSPEL PUBLISHERS

P.O. BOX 2191, PRETORIA, 0001, R.S.A.

(A Gospel Literature Mission financed by donations)

(Reg. No. 1961/001798/08)

NINSAALA SUFU

NAAWUNNI GYƎƎŋU YIRI BEE SINTAAN TUMA ZIIYA
(1 Gyoni 3:4-10)

Nyini ŋon karimni gbanj wa kye ka ka kyena i sufu teesa ni hoo manso'asigu seaa puuni nyin nin toaai ngosi nnya i mammanja beesigu. I yi nyela yeddakongna, bee Kirisita nira, bee ŋon bu ninji Kirisita yedda, bee ŋon sarigi n-labi nyaanja. I nin nya i mammanja hoo Naawunni nin nyaari seem la. Dama "ninsaala ŋona u gosiri la Ningbuunju zugu veelim, amaa Mani Naawunni gosiri la sufu ni." (1 Samuela 16:7). Naawunni nyaari ti beesigu nin siri nye seem zaa deede.

Sintaani nnye ziri zaa ba. U nye la zibsim naaba ni duniya wa ni wunni. ŋona n-yomsiri nlabigiri u manja hoo neesim Malaika, ni U ti kye ka dappa ni po'aba burigi ntumni tumbeeri. Dabsa wa puuni, hoo saha din gaari la, ziri tuumu dima pam n-yomsi ka takki ba mansi ni ba nye la Kirisita tuumu dima. Ka dingo pa alahaziba, dama sintaani mammanja gba ma'ari la ziri, ni, u nye la malaika neesim daana (2 Kor. 11:13-14). Sintaani ŋon nye duniya wa ni wunni maa kyeri ka ban ka yedda la sufu zoomna, ka ba bu nyari neesim manni, ba ku toaai nnya Naawunni nin wuri ba seem ka Yiisa Masiya daa kpi ni U tuligi ba (2 Kor. 4:4). Tumbeeridima ni yedda kongniba zaa nye la kpiimma ni zoomma Sii puuni zayi n-kpa Naawunni ziiya. Bana ndoli ka gyeemni duniya wa ni siboo, ka ka su ba fukumsi (Efisusi 2:1-2). Fasee ka ba nini neaai ka ba banji ni ba burigi soori zugu. Di yi pa lala ban kuri wa la sa'angju ziiya. Ninvugsoa ŋon yetti ni, "man na zi n-tum tumbeeri" la yomsiri la u mŋa. "Lala zugu ka Naawunni Bii maa daa yina; U daa kye na n-ti Salam Sintaani tuma maa." (1 Gyoni 3:8). "Din zugu, ya sakkma nti Naawunni, ya za'asim sintaani ka u nin zo ka kye ya." (Gyeemsi 4:7,8).

Nyini ŋon karimni gbanju wa, ka bamsiri ka Footo dima maa i nin toaai n-nya i mammanja sufu puuni nin nye seem.

Maaimi i maŋŋa ka kyɛ ka Naawunni neesim maa ɔɔsi, n wulisi i, i sufu beesigu nin nye seem. Sakkima ni i tumni taalli ka da kyiisi ni ala'akyi be i ni. Bɔnzugu, Naawunni yɛligu yetti ti, ni, "ti yi ti yɛli, ni, ti ka tumbeeri, ti yɔmsiri la la ti maŋŋa ka yɛlimaŋni maa ka ti ni. Amaa ti yi yiisi ti tumbeeri yɛla n-yɛli Naawunni; U nye la ŋɔn zɛ u alikooli nyaanŋa, ka tumni deede; U nin kyɛ ti tumbeeri taalli mpeŋŋi ti, ka nyeesi ti ala'akyi da'ari zaa mbasi." (1 Gyɔni 1:1-10). "U Bii Yiisa Masiya. Ziim nin ti peaari ti n-yiisiri ti tumbeeri zaa taalli ni." (1 Gyɔni 1:7).

Nyini, Sintaani n su i fukumsi bee Naawunni? Ala'akyi daabri n-nye i, bee Naawunni daabri? Tumbeeri tumpu yi mari i n-daamna, nyin di kyiisi di, amaa lee kum n ti Naawunni pampam. Naawunni nin taasi i yɔlisimma Yiisa Maasiya ŋɔn daa kyɛ na ni u ti tuligi tumbeeri dima, ka kabi sintaani ni ala'akyi toppuneema seaa ŋɔn mari n tuusiri la. Yiisa Masiya n-nye ti tuliginsim Daana.

I be la Naawunni kasi Daana ŋɔn mi yɛlisɔ'ara zaa, ni teesa seaa an sɔ'ai m-be sufu ni la tooni. O ninsaala! I ku toaai nsɔ'ai i mammaŋŋa ni i tuma ka Naawunni ku nya. "Naawunni ŋɔn naam tubri wa, U bu wumna? Ŋɔn naam nini wa, U bu toaai n-nyaara?" (Yuuma 94:9). "Dama Naawunni nini kuri ɔɔsiri n-ginna la duniya lugli kam ni U kpaŋsi ninvugseeba ban zɛ yummu ni ba sufu zaa n ti ŋɔn Naawunni." (2 Yɛlikura 16:9). "U kuri pa la nina n-ɔɔsiri ninsaali dima ka nyari ba napɔma yaabu zaa. Zibsim seaa kani n nin toaai nsɔ'ai tumbeeri daana n-yi Naawunni ɔɔsibu ni." (Ayubu 34:21,22). "Yiisa mum daa bu niŋi ba yɛdda, dama u daa baŋŋi ba teesa zaa yɛla." (Gyɔni 2:24). "Dinŋɔna zugsuŋŋu beni nti ninvugseeba ba ni kyɛ ba ala'akyi, seeba ban nya gaafara ba tumbeeri ni. Zugsuŋŋu beni nti ninvugso Naawunni yɔn bi zaŋŋi u aalli, ka u nya yɔlisimma nyi yɔmsigu zaa ni." (Yuuma 32:1-2).

YELISEESI FOOTO DIMA MAA NIN WULISIRA FOOTO KAN DANŊI TOONI

Footo wa wulisiri la doowa bee pɔ'a ŋɔn nyɛ duniya nira ka bɛ ala'akyi tumpu ni la sufu. Lala daama bu mi Naawunni. Naawunni Yɛligu (Baibul) booni di daama ni ala'akyi daana. Duniya wa sibeoo m-mari di daanma n-tumna. U boorimma zaa nyɛ la ningbinŋu kɔribeeri. Yelimanŋi, Saali sufu siri bɛ la kaman Naawunni nin nya di seem. Nimbiya an moaai la tɔ'asiri la daam nyuubu yela. Nyɛsa 23:29-33 yɛli la nŋɔa: "Wulisima ŋɔn nyuuri daam pam ka boori u nyu dapaalla zaa n-nya an bɛ seem la, ka mani gba nin wulisi i, ni, di daanma n-nyɛ nira ŋɔn bɔ wahala, sufu sa'anŋu ni beerim n-ti u manŋa. Sahakam zaa di daamni u ni, ka u tɔ'asiri yetɔ'abeeri ngalimni niriba. U nini kur moaai ni hoo ziim. Ka u Pari u manŋa dansi yɔri-yɔri. Dinzugu, nyini, di kye ka daam kpeesi i Kɔrisi. Di gɔsiri daam nin moaai seem. Sahaseaa di yi kumni ka maari baalim la. Daam maa baasigu, di dumni hoo waafu ka kusiri hoo manŋa. I nimbiya nin nyaari bunseesi in na zi nya, ka i noori tɔ'asiri yetɔ'abarimma. Beoo yi ti neaai, i nin beni n-yetta, "Ba ŋmɛ ma, amaa man mun bu nya danŋa" ni, "Ba feebe ma, amaa m mun bu mi." Da nyuura bu toai n-teesiri sunŋa bee n tɔ'asiri deede.

Footo wa puuni bunkɔbbeeri balibubalibu n-zɛ n-ti tumbeeri seaa zaa an bɛ 'saali sufu ni la. Ninsaali sufu ni ka taalli tuma zaa teesa yiiri na. Naawunni daa tɔ'asi n-yi Anabi Yɛrimiya noori ni, n-yɛli ti ni, "Ninsaali sufu n-nyɛ din mari yɔmsigu n-gaari bunseelikam, ka bu zɛ yummu. Ŋɔni nni toaai m-banŋi ka? bee n-tibi ka dooro maa." (Yɛrimiya 17:9). Yiisa Masiya mammanŋ' gba tɔ'asi n-wulisi, ni, "teesi beeri zaa yiri la ninsaali sufu ni, na; ana n-kye ka u tumni tumbeeri zaau tumni zina, n-faara, n zuura, nkuri niriba, mboori seeba pɔ'aba; mmari beem, zinyunŋu, ni Putoo, m-ma'ari ziri, nyɔmsira, nyaanzum, tuuri, karimbaani, gyɛrilim. Yɛlibeeri anŋɔ zaa taabu yiiri la ninsaala sufu ni na ka kye ka u leebi da'ari daana." (Maaki 7:21-23).

1. MOONI TOLOTOLO : Tolotolo veela pam sokam zaa

1. ALA'AKYI DAANA SUFU

ninni, sufu Foto wa puuni, ka t’asiri la wulisi-manḡa kan nye karimbaani taalli. Lucifa (Iblisa) ḡon daa nye malaika ka be kasi la daa ti koḡḡi u zaaziya maa u karimbaani zugu, u daa leebi la Naawunni dindaana, – Yelibeeridaana (Aizayya 14:9-17; Ezekiel 28:12-17).

Wulisi-manḡa ni karimbaani yiiri la sa’arḡu bugum ni na. Karimbaani kur wulisiri la ka manḡa soya pam puuni. Seeba wulisiri ba manḡa la ba arizikiyi, ba kariḡḡu bamsim ni situri veela seaa ban ye la zugu. Seeba gba wulisiri ba manḡa la salima tubkpaara, kyeenni ni bansi seaa ban piri la zugu, hoo Anabi Aizayya 3:16-24 nin wulisi seem. Seeba gba mari la karimbaani ba yaadima kaya ni tahada zugu. Ba wulisiri ba mansi la ba tinzuḡḡu, kaari, ni deema seaa ban deemna la zugu. Ban bu teesiri ni, “Naawunni za’asiri karimbaani dima, ka U tumni la wurilim n-suḡḡi ban sigsi ba mansi.” (1 Piita 5:5). Naawunni bu boori karimbaani ni manḡaduusigu. (Nyesa 8:13). “Karimbaani danḡi la sa’arḡu toonii nya-manḡa be ni poḡi ka ba naa n-yi lu.” (Nyesa 16:18).

2. BAA : Ningbuḡḡu koḡibeeri hoo zina tumpu la Ka Baa wulisira. Zina tuma zoaaya, mpaasi pam pamparḡo, dabsa din baasiri nyaanḡa duniya wa puuni. Yiisa Masiya daa pun yeli zemaani wa yela yuun’ 2 000 an gaari la, ni, “Saha din baasiri nyaanḡa wa ti ya m-be la kaman Sodom ni Gomora saha maa nin daa be seem la. Galagala beesigu wa gbaa la dappa ni po’aba pam daaba. Halli addiini dima yiya ni, ni Sikuruti dima, ni zama’atu pam puuni. Vii tuma wa zaa doḡi la siniin dima, Footoyoya, ni soya pam zugu na n-ti kpeeri ninsaali sufu ni. Naawunni nin boonni bunseaa ala’akiyi la ka duniya wa dima goḡsiri kaman bunsuma n-nye a. Bi’pola pam niḡḡi la ba teesa, ni, ba nyari la ninneesim n-yiiri pamparḡo siniin dima, Wa’barimma, yeto’a kyotama ni deen-yoya puuni na. Amaa beesigu kanyo taabu taasiri la vi ni sufusalarḡu na. Ban waari waa lugginseaa zaa la, zina tuma zoaaya pam be ni, Ba bu se’asiri ba manḡa ni ba be hoo Naawunni nin-vugsuma, Yisifu (Piiligu 39) ni U taaba nin daa nyarḡḡi ntum Naawunni sufu-yuubu seem la. Halli Zulu dima ban daa bu mi Naawunni yela la, daa kuuri la dagoora ni po’agoora. Ba

nin ti zaali m-boosi ti boosa zaadaari, ti saha wa niriba ban teesiri ni ba nini neeya la nin ti lu sariya Karibu daari maa. Naawunni yeli ti, ni, ti di deemna ni zina tuma, amaa ti zo n-yi di puuni. “Ya zoma n-yi zina tuma ni; dama tumbeeri zaa pa la nira ningbuṅṅu Puuni yetola, na’ala zina tuma n-nye lala amaa ḡon niyi zina tuma zaa niyni lala tumbeeri maa u toori ningbuṅṅu ni. Bee ya bu mi, ni, ya ningbina maa nye la Naawunni Sii Kasi gyeṅṅu duu. Dama ya daa deaai Sii Kasi maa Naawunni nuusi ni, ka u be la ya saani. Ya bu su ya maṅtoori yela; ay! – ba daa da ya ni. Dizugu ya zaṅṅma ya ningbina n-tiri Naawunni gyirima.” (1 Kor. 6:18,19). “Ninvugso yi sa’am Naawunni gyeṅṅu duu, Naawunni gba nin sa’am di daama. Naawunni Gyeṅṅu Duu nye la kasi-kasi; ka yarim n-nye U gyeṅṅu Duu wa.” (1 Kor. 3:17).

3. KURIKYUU to’asiri la daam bug-bu ni bundiri yoya diibu taalli ḡon be seem. Kurikyuu nyela bunkobguseaa kan mari da’ari pam. Kan kur diri bunseelikam yoriyori ka bu gamsiri bunseesi an nye kasi la ka kyeri da’ari. Lala ka tumbeeri daana sufu gba teesiri ka tumni ala’akyiseaa zaa ḡon ni wum a yela; anfonni ni sobbuseaa gosibu puuni. Ningbuṅṅuseaa Naawunni nin daa naam kasi hoo U gyeṅṅu yiri la ka ba zaṅṅi bundiribeeri kaman tobba, sigaari, vaari (Wii) nyuubu ni ti-beeri volibu nsa’am wa! Tobba nyuubu gbaai la dappa ni po’aba pam n-leebe daaba. Naawunni yiko koka n ni toaai n-yiisi ti sintaani ni bundiri yoya wa daabtiri puuni. Addiini doliba pam ku sakki n-nyu tobba ba gyeṅṅu duuri ni. Ba gosiri a la hoo tuuri n-ti Naawunni. Ba seeba gba teesiri ni tobba nyuubu pa taalli ka nyuuri a n-sa’amni ba ningbuna an nye Naawunni gyeṅṅu yiri la. Naawunni tumtumna Pola yeli ti, ni, “Ya bu mi ni yarima nnye Naawunni gyeṅṅu duu, ka Naawunni gyeṅṅu duu be la kasi, U Sii Kasi be la ka ni. Ninvugso yi sa’am Naawunni gyeṅṅu duu, Naawunni nin sa’am didaama. Naawunni gyeṅṅu duu nye la kasikasi, ka yarim n-nye u gyeṅṅu duu wa.” (1 Korinti 3:16,17; 6:18,19).

Naawunni bu boori Zinyuu dana yela. Ti diri ni kye ka ti beni, ti bu beni, ni ti dira. Nira nin tooai ndi bundiri suma

n-tigi, amaa ka zinyuu na kpalim nkumna, “Tim-ma, tim-ma!” sahakam. Zinyuudaana bu tiggira. Naawunni Kunni Kurli la daa zaali ni, ba lɔbi kuba nku pudaandaana ni danyuura. (Zaaligu Te’aari 21:18-21). “Ban nyuuri daam ni ban diri yɔri yɔri pam ni ti kɔŋŋi neema, ka yɛa bunkyɛra.” (Nyɛsa 23:21). Teesima, bundaansɔ ŋɔn daa leebi daabri n-ti kɔrisi ka diri yɔriyɔri pam la daa ti kpi ni, ka nya u mamaŋŋa ti be bugum beerim tataari ni. Di sumni ni ti tɔ’asi daam nyuubu nin bi veela seem ni nimbirimooa. Seeba mun pun teesiri ni daam nyuubu pa taalli seelli. Naawunni yɛligu wulisiya ni daanyura ku ti nya beebu ziiya U naam puuni. Daam pa la bundirigu, di nyɛla bunseeli din daamni niriba ka sa’amni ba teesa. Ban nyuuri li tumni la gyerlim. Dakpeema nyuubu taai n-kyeri ka niriba leebiri ninvugbeeri ka kuuri taaba. Ba yi da bu nyu daam ba da naan ku sakki n-tum lala. Daam nyuubu pam nin kye ka i leebi gyergu ŋɔn yɔri vuuri pam. Di nyɛla gyɛritiri ni i nyu daam m-bugi (Nyɛsa 20:1).

Ban niŋna ka koosiri dakpeema la gba mari la taalli Naawunni saani. “Mbusim be ya zugu; ya seeba ban nyɛ wɔ’ara dakpeema nyuubu ziiya; Dabeem ka ya, ka ya mari dakpeema n-gyari taaba ni ni ya nyu! (Aizayya 5:22). “Mbusum be ya zugu; yarim ban kye ka ya taraan dima nyuuri ya sufuyigsiri daam, ka ya kur boori m-paasiri ba halli ka ba ti nyuu m-bugi, ka ya nyari ba za’am la.” (Habaakuk 2:15). “See ka ya baŋŋi, ni, ninvugbeeri ku nya Naawunni naam; zina dima, ba’amaaniba, gyɛ’amiru dima, ni dappa ban tumni lala, bee ban zaŋŋni ba dɔtaaba n-doontira; ni na’ayigsi, ni beem dima, ni danyuuriba, ni munaafigsi, ni beem dima, ni ban yɔmsiri niribabanŋɔ sɔsɔ ku nya Naawunni naam (1 Korintidima 6:9,10). Ninsaala sɔ ku toaai ntum ala’akyi ka yɛli ni u bu mi. Ala’akyi maa seesi ŋɔa: Zina, kyɔ’ansi beebu, ni bugagyeɛŋŋu, ni soo, ni tiima tuma, ni duŋŋu taasibu, ni Zinyuu, Suuri, maŋŋduusigu, Wɔliginsim, nyuuri, daam bugibu, tunkyo’ama tumpu; ... Ban kam zaa be anŋɔ taataabu beesigu maa ni ku ti nya Naawunni naam faari n-di. (Galaseaa dima 5:19-21). “Yam di nyuuri daam m-bugra, dama gala-gala yɛla ŋɔa, amaa ya kye ka Naawunni Siiya Paali ya.” (Efesusi 5:18).

Yisa mboonna, sii puuni konyuuri nin mari seeba zaa. “Konyuuri yi mari so zaa, u kyem nsaani na nti nyu. (Gyon 7:37,38). “Heei! Konyuuri nin mari so zaa, gon kyem koom wa gbinni na! Yarim ban ka lig i ya kyemna nti da bundirigu n-di! Kyem ya na nti dasungu ni bisim nnyui ya bu yan yo samniseaa. (Aizaya 55:1). “Amaa ninvugso gon nyu koseebu man yen n zanghi n-ti u maa muna – konyuuri ku laa n-gbaai di daama yaasa. Lala koom maa ye n-leebe la din bunni u puuni. Nyovuri din ka naairi la kosungu maa nla.” (Gyon 4:14).

4. KPAKPIRI : Kpakpiri to’asiri la gbanya’ari ni tuppuwumni, ni sootirigu. Noori zagsibu gba be, ni, hoo soo la (1 Sam. 15:23). Gbanya’ari daana kuuri la u manja, bunseesi gon boori ka ku nya la zugu, dama u nuusi bu boori tuma (Nyesa 21:25,26). Gyosuwa daa yeli Israela dima, “Ya di zi kpa wa yori ka bu tumni seela, ya nigma yooma n-kpe tinga puuni nti nyanghi ya dindaan dima maa.” (Sariya kartiba 18:9). Gbanya’ari m-be ninsaali beesigu ni ka u bu kpaqsiri U manja ni u bo n-nya bunseesi an nye Naawunni dinni. Yisa daa yeeliya: “Ya kpaqngma ya mansi n-kpe za’anomugringa maa ni.” (Luke 13:24). “Gonkam boora nyari ni.” (Matiu 7:8). “Ninvugseeba ban moori ngbaari Naawunni naam yela ni nimbirimooa ba nin kpe ka puuni.” (Matiu 11:12). Ya di kye ka ti niggi m-ba’akani zanghi n Kyanghi tuliginsim ni beesisungu ziiya. Ti yi niggi mba’akani ti nin kpi kumbeoo. Lala mun laa n-kye ka ti bu toaai n-susiri n-de’aari tinin boori seeli Naawunni saani, U namgbambasiri bunsuma la. Tuppuwumni mari ti n-kyeni la sa’anggu puuni. Sahanseaa Naawunni nin to’asiri ka kpaqqsiri i, ni, i zanghi i sufu zaa n-ti U zuna la, ka Sintaani mun gba yetti i, ni, zanghi a n-gu beoo, bee sahanseaa. Di pa seem ka dabsiri maa ku paai ka i kpi ka bu nya tuliginsim dim be Yisa Masiya ni.

Dinzugu ka Naawunni sii kasi teaari n-yetta: “Ya yi wum Naawunni Kukori zuna dabsiri wa ya miri ka ya mari tuppuwumni, kaman ya yaa dima gon daa niggi seem la. (Hiibrudima 3:7,8). Niriba pam pun n-kpi ka konghi Nyovuri kan ka toriga; dama ba guusiri la dahanseeli, ka dindaari maa ti

paai ba ka ba kpi ka kɔŋŋi tuliginsim. Zuna n nyɛ tuliginsim dabsiri n-ti i, beoo pa la i dinni.

Tiimaninɔniba ni soonya dima mari la kpakpiri wɔkku ntumni ba tiima tuma. Seeba diri la tiima ka maani ba'ari: ba ninɔŋi la bugagyeeŋgu ni sintaani ziri tuma yɛdda, ka lee bi ninɔŋi Naawuni Nyɔvuridaana ɔɔn sumsi ni ti suusiri u saani la yɛdda. Naawunni kur boori ni u sunɔŋi ti ni, ninɔŋi yɛdda zaa ka di mari mbirisira. Dama Naawunni n-wulisiri ninsaala ɔɔn yɛ n-ninɔŋi seem (Yuuma 37:23). “Ya sɔ beera? U boolim Naawunni niriba kpamma ka ba susi n-tiu, ka ninɔŋi kpaam n-soosi u zugu, ti Dugma yuuri maani, ka susigu yi susi ni yɛdda di nin kyɛ ka dooro daana maa nya alaafɛa; ti Dugma nin doaai u. Halli u yi tum la tumbeeri, u nin nya kyɛ-mpɛɔŋi. Din zugu yelim yan tum taalli seem yela n-ti taaba, ka susi Naawunni n-ti taaba, ka din kyɛ ka ya nya alaafɛa (Gyeemsi 5:14-16).

Naawunni daa yeli Izraela dima ni; “Ya di zanɔŋi ya biisi m-maani sara maaligu mpa bugum, ni gyeɛŋgu binbina zugu; ya di kyɛ ka ya niriba bugri ba'ari. bee n-viisiri tiima, buga ni kpiimma siisi saani, ni ba nya din yɛ n-ninɔŋi bee dir yɛ n-kyenna ba zugu. Ya Dugma Naawunni bu boori ninvugseeba ban tumni tumbeeri anɔɔ taabu.” (Zaaligu Te'aari 18:10-12).

Arizanna tinsunɔŋu maa kpaŋŋa sa; “Baasi mun n-yɛn Kpalim m-bɛ beni. Ban ninɔŋi tiima, ni zina, ka kuuri niriba, ni ban gyeemni bunseesi am pa Naawunni, ni ban ma'ari ziri ba yetɔ'a ni ba tuma ni.” (Kasigiri 22:15).

“Ya mira ka ya kyɛɔŋi ndeaaɔ kpaŋŋu ninvugseeba ban viisiri kpiimma siisi la saani. Ya yi ninɔŋi lala ya nin leebi da'ari dima. Mani n-nyɛ ya Dugma Naawunni.” (Livai dima 19:31). “Amaa niriba nin yeli ya ni, ya boosi ban viisiri ka mari tiima ni kulkpaarisi ban kukɔya bu yiri sunɔŋa la saani. Ba nin yeli, ni, ninsaala ɔɔna, di kur kpa ni, ni u viisi kpiimma ni siisi saani mbanɔŋi u nyɔvuri beesigu yela. Nyini, labsi n-yeli ba, “Kur wumni la Naawunni nin wulisiri i bunseela! mira ka i wum n-ti ba'abugiriba ni siisi – seelikam zaa ban yetti i la

pa bunsungu kan nin toaai nsungu i.” (Aizaya 8:19-20).

Sahanseaa nyin nin kurimni litaafi bila wa, Naawunni tɔ’asiri la i saani maa. U booni i ni, ḡmaligima ka kye i tumbeeri. Zanḡi i nyɔvuri beesigu zaa n-ti ḡɔn Naawunni. Amaa kpakpiri sufuseaa kan m-be i ni maa mun kur bugsiri la teesi beeri n-niḡni isufu ni. Ka kpaḡni ka maḡḡa ni ka kpeesii dabeem i sufu ni ka i teesiri ni, i yi niḡni n-leebe Masiyya nyaandɔla, i yiri dima ni i zɔdima ku sakkii. Ba yi bu sakkii n-tima n-yeḡ niḡni la wula m-be ni? N-yi bu laa n waari waa, ka bu laa n-diri duniya wa nya’asim? Din da sumni i ḡɔsi n-nya ariziki titaari din m-be Yisa Masiyya ni la, anna n-nye, alahaziba sufudoaa, sufupeelli, nya’asim, gyirima ni nyɔvurisungu kan ka tariga ka ninsaɛla ku nyaḡni n-zanḡi yetɔ’a m-bulisi din nye seem. Bɔn zugu ka nyin nyari la duniya wa bunseesi nyin yeḡ kɔḡni sahanseaa nyin wum n-ti Masiyya ka u kpe i sufu ni la. Damaa i ti la soori ka sintaani gbaai hoo daabri la Saalidima, ni kum dabeem zugu. Amaa Masiyya daa kyɛna ni u ti yɔlisi la ban kam sintaani ḡɔn daa gbaai ba daaba ba nyovuya beesigu zaa ni, kum dabeem zugu la m basi (Hiibrudima 2:14,15). Gbanya’ali yi mari i, ni i deaai Naawunni noori, ka nin kye ka i sufu dim-mari tuppuwumni maa kpaḡni hoo kpakpiri wɔkku nin kpeem seem la.

5. GYENGBUNḡU : Gyengbunḡu nye la bunkɔbgu kan yɛla mari dabeem pam. Ka mari la suuri, putoo ni halli beoo. Beesigu wa taabu yi be ninsaali sufu ni sahakam, di nin toaai nkyɛ ka u leebe ninvugkuura. I kuri kpaḡni la imaḡḡa ka gbaairi i maḡḡa sahanseaa suuri ni hallibeoo maa yi ti yigsigi i ni ka a ti baa nnyaḡni i ka i kɔḡni di marigu. Din zugu di sumni ni i sakkii, ni suuri be i sufu ni, susim’ yisa ka u yɔlisi i. “I sufu yi ti yigsigi, gbaaim’ i maḡḡa, i yi bu baḡḡi, ka mari i n kyenni la yelibeoo ni.” (Yuuma 37:8). “Suuri mari la toom, ka bu veela.” (Nyɛsa 27:4). “Gbaamma i maḡḡa baalim; Di nye la gyɛrlim i mari suuri.” (Waazu yiira 7:9). “See ka ya za’asi suuri yɛla.” (Kolosi. 8:8).

Ban zɔri dabeem la n nyuuri daam ni ba tum tumbeeri, n zabiri zaaba. Amaa daam mun be la hoo wafu lo’u la. (Zaa-

ligu Teaari 32:33). Ala'akyi daan ḡon kuri teesiri ni zabri nye la bunsuḡḡu. Amaa Naawunni darigiri la ban tumni taalli la tuba. Yisa daa yeḡi ni; "Wuri i taraana hoo nyin wuri i mammanḡa seem la." (Maaki 12:31). "Ya Wura ya dindaan dima" (Matiyu 5:44). Naawunni pɔ la noori ni, "yi yi kye taaba tumbeeri taalli mpeḡḡi, man Naawunni gba nin kye yi mammansi taalli m-peḡḡi ya." (Matiyu 6:12). Putoo daana ḡon zaḡḡi beem nso'ai u sufu ni, ka ḡurimna la, Naawunni bu boori lala. Ninsaali sufu ni na ka teesi beeri an nye ninvugkuubu, ni toḡḡu la yiri na. Amaa di sumni ni sufudoaa kpalim m-be ti sufu ni ka ti yuui beesigu wa puuni.

6. WAAFU : Sintaani daa labigi u maḡḡa la waafu ka yɔmsi Hawa Eden tiisi Puusuḡḡu la ni. Sintaani daa sa'am la doḡlintaabtiri ni zoḡsuḡḡu beesigu seaa kan daa be Naawunni ni ninsaaliidima sunsukni. Sintaani nin daa nya beesisuḡḡu seaa kan daa be Adam, Hawa, ni Naawuni saani la, di daa beeri u ni, ka u zabiri nyuuri. U daa nya ka Adam ni Hawa deaai la U Zaaziya, ba ni Naawunni daa kur be ni ni nangbanyinni. Dinyɔ zugu, ka Sintaani daa bo soḡseaa ḡon yeḡ doḡla n-sa'am Naawunni ni Saaliidima saani beesisuḡḡu maa. Lala nyuuri wa taabu mbe saaliidima sufu ni ka ba sa'amni sufu peelli seaa seeba nin mari la. Nyuuri nin toaai nkye ka nira ku u taraana. Beesigu wa taataabu nin toaai nkyena pɔ'a ni u sira sunsukni. "Nyuuri yi ti kyena doo sufu ni u gyeri la suuri pam, ka ku koḡḡi barina tumpu." (Nyesa 6:34). Nyuuri taasiri la zaba, Nangbankpeeni, wahala ni sa'ḡḡu na Saaliidima tuma ziiya ni beesigu kam puuni. Hali nyuuri toaai mmuksiri Kirisita tuntumniba gba ni. Naawunni yi ti kye ka so tumni n-gaari u taaba. Di sumni ni Naawunni niriba gbaamma ba maḡḡa suḡḡa, ka kye ka Naawunni wurlim paali ba sufu. Wurlim maa yiiri la Naawunni Siiya kasi so ḡon zaḡḡi nniḡḡi ti sufu ni na. Lala yi bu niḡḡi, tuunseelli Naawunni nin zaḡḡi nniḡḡi ba muusi ni la nin sa'am nyuuri zabbu zugu.

7. POLḲRI : PolḲri to'asiri la zinyuu ni ligri boobu, ana n-nye tumbeeri kam zaa nya'ari (1 Timɔti 6:10). Kongo tingbaḡ ni, PolḲya toaai n-diri silinsaasi pam pami ka a puya ti piri n-tasi ka a kpi n-kpi. Zinyuu daana nyela Putoo daana: U bu boori

u yiisi u nuusi ni buni n-ti tarimma ni fara dima. Amaa u kur kpaŋŋi la u maŋŋa ni, ni di yi kur nye seem zaa fasee u bo n nya duniya wa ni arizikyi n-leebi bundaana.

Yisa mammamŋa daa yeli ti ni, “Ya di la’asi ya buna n-zaali duniya wa ni, dama beni ka leelisi nin ŋobri a ni, a nin nyaamna, ka naan yi sa’am, halli ka na’ayigsi kabri n-kpeeri na na n-zuuri gba. Amaa ya la’asim ya neenseesi an nin zaali arizana ni n-niŋŋi arizikki; beni ka leelisi ku ŋobi a, a ku nyaamna, ka na’ayigsi mun gba ku toaai n-kabri n-zuuri a. Dama i sufu kur yan le la i arizikki ŋon be seela (Matiyu 6:19-21). Akyan ni u yiri dima nin daa boori salima, anzulifa ni kyinkyina ngaari Naawunni zaaligu la; ba daa lobi ba la kuba n-ku, di zugu. (Gyosuwa 7). Gyuudasi Isikariyoti, Yisa nyaandoliba puuni yinni, daa yuli u maŋŋa miya n-kpi, dama u kori daa be la ligri boobu yela ni pam, ka u ti figsi U Dugma ni u Daana. Dinŋo bu wulisi ni ligri bee Salima bu veela. Amaa ligri boobu sibeoo kan so’ai ninsaali sufu ni la m-bu veela. Dappa ni po’aba pam nsa’am ba maŋŋa ni ba niriba nyovuya duniya wa puuni buni boobu zugu. Ba ŋmaari la ‘luttu’ dima duniya wa ni ni kye ka ba leebi bundaandima yooma. “Gye tuma ka boori ligri” yela wa zugu ka ninvugseeba leebi na’ayigsi ni ninvugkuuriba. Ligri boobu kori ni zinyuu ni bunseesi an doli di nyaanŋa nye la; yuuri boobu, yaa fukumsi boobu; dina n-nye nasaara naam fukumsi gbibu, ligri marigu fukumsi an kyeri ka bundaan dima mugsiri tarimma ni fara dima ban ka seela. Halli seeba boori ni ba duusi ba addiini, bee soseaa ban doli n-gyeemni la n-gaari Naawunni. Ba galimni la biiso zaa ŋon boori ni u doli Masiya soori n-gyeem Naawunni; u yi bi paasi ban addiini la’anŋu soori zugu (Maaki 9:38). Yisa daa yeliya, ni, “Ya gbaam ya mansi ka di boori ligri nti yakki, dama ninsaala nyovuri bu be la u marigu ŋon nye seem koka (Luuki 12:15). Bundaanso yela ka Yisa daa laa n-to’asi nyesiri puuni, ni, “Bundaanso n daa beni, n-ko n-nya bundirigu pam,” ka daa yeli u sufu ni, ni, “Wula ka n-yan niŋi; dama nka luginseelli man ya n-zanŋi mbundirigu wa n-kpeesi?” Ka yeli man nin niŋi seem ŋo’a: nnin wurim n-napaari wa ni mbuya zaa ka takki m-me bunkara ka a gaari a, ka n-zanŋi mbundira wa zaa niŋi.

Lala zugu n nin yeli nsufu ni, ni, m mari bundira ni neema pam din nin mari ma yuumbobgu, dinzugu din yi kpalim n-ti ma yi nye la n-ziiya n-vuusira; ka dira ka nyuura ka bobri n-yuubu ka mari sufupeelli. Amaa ka Naawunni yeli u, “Nyin gyerigu wa! Yunḡu wa zaazaa ka n nin deaai i nyovuri, ka bunseelli zaa nyin mari n-kuunni maa nin leebi ḡon dinni?” Lala n-nye di n-tiri ninvugso zaa ḡon kur ḡosiri u ligri ka ka seelli Naawunni saani (Luuki 12:16-21). “Ninvugso yi ti deaai duniya wa zaasa ka kḡḡi u nyovuri, nyoori bo ka u nin nya?” (Maaki 8:36). Dinzugu n-yan yeli ya, ni, yan di zanḡi yela m-mugsi ya mansi zanḡi nkyanḡi yan nin niḡi seem n nya bundirigu n-di bee n-nya sutura n-yea ... Amaa ya lee kye ka Arizana naam yela mugsi ya. Ka Naawunni nin zanḡi bunseesi yan boori wa zaa mpaasi n-ti ya ... Dama ya sufu kur yan be la ya arizikki ḡon be seela.” (Luki 12:22-34).

8. SINTAANI : Sintaani nyela ziri zaa ni ban ma'ari ziri la ba. ḡona n-yomsiri ti ka ti tumni taalli. ḡona n-su tumbeeri dima sufu fukumsi. Din ka Yisa daa yeli, ni, “Ya nye la ya ba sintaani biisi, ka ya doḡi ya ba maa sufu yuubu ḡon boori seem zaasa. Piilligu ni sa u daa pun nye la ninvugkuura, ka daa na zi n-labi yelimaḡni ya'ari na, dama yelimaḡni ka u ni. U naanḡu pun nye u ma'ai ziri, dama ḡona nnye ziridima zaa ba (Gyoni 8:44). Ziri bila kur nye bunbeoo hoo ziri karli la. Seeba ma'ari la ziri ba yeto'a ni, ba soḡpu ni, ni bat tuma puuni. ḡon kur yomsiri niriba la zaa nye la zi'ma'ara. U yomsiri ni u nye la bunseelli, ka nun pa seelli. Naawunni ku toaai mma'ai ziri, ka Kiristian maḡni gba ku ma'ai ziri (Taitusi 1:2). “Dinzugu ti yi yetti, ni, ti be la u beesigu maa taabu amaa ka na kpalim m-be zibsim ni lala saha maa, ti ma'ari la ziri ti yeto'a maa ni, ni ti beesigu maa ni mpaasi (1 Gyoni 1:6). Amaa “baasi mun kpalimni mbe kpanḡa sa: Ban niḡni tiima, ni zina, ka kuuri niriba nla; ba gyeemni la buga; bunseesi an pa Naawunni.” (Kasigri 22:15). “Naawunni bu boori seharadaana ḡon ma'ari ziri m-pari taaba zugu.” (Nyesa 6:19).

9. SAḡMARIWUU : Saḡmariwuu to'asiri la teesaseaa an be saali kam zaa sufu ni la yela. Footo wa Puuni saḡmariwuu

maa bu nea, ka sobigi ni, Taalli seesi tin pun mi, ka putti tumni a la nin toaai nkye ka ti teesa kpi ka sobgi; ka ku laa n-toaai n-kari ti manja yeliniɗna sariya n nya ni a veela bee aa bu veela. Sufuteesa da'ari wa daana nin toaai mbe yelimugsa ni ka sinna. Teesa beeri wa galimni la sahaseelli kan di yan yeli ni gaafara, ka lee niɗni gaafara sahaseelli din da sumni, ni, ka galimni ka manja la. Teesa kpiɗngu wa bu laa n-teesiri bunsuma, hoo nira yi ti zaɗji kurituulli n-vuuli u ningbiɗngu seem. Yeddakalinsi zugu di daama kpalim n-wumni n-tiri la ziri siisi ni arazindima wulisigu, ni ziri dima yomsa yela (1 Timoti 4:1,2; Hiibru 10:22).

10. NIMBIRI : Naawunni nini kur nyari la bunseelli kam an niɗni ninsaala sufu ni. Seseelli zaa ku toaai nso'ai n-yi Naawunni nimbiya an nya'ari hoo bugum la. Bon zugu? Naawunni mi ni ka nyari teesa puuni yeliso'ara ni gbaairi an be saala sufu ni zaasa. I yi boora nyin kpe zibsim puuni yunɗu, bee tii'boɗngu pam puuni n-tum tumbeeri Naawunni nyari i ni a zaa. Bok'zulɗngu ni bee luginseelli zaa, Naawunni nyari beni ni. (Nimbiya maa mun lan doli la di daama nindaa gosibu).

11. BUGUM NEERŊU BIISI : A wulisiri la Naawunni wurlim. Bugum neerŋu biisi maa nin kur gyiligi sufu maa seem lala ka Naawunni wurlim zoaai n-gyiligi ala'akyi daana sufu. Naawuni bu boori ala'akyi, amaa U boori u kamaa ninsaala ka wuri u pam. Naawunni bu boori tumbeeri daana sa'arŋu kum, amaa u boori la so kam zaa ti ŋmaligi ka kye tumbeeri ka nya nyovuri (2 Piita 3:9). Yisa daa kyena ni u ti fa la ala'akyi dima mbasi. Ba mari sufupeelli arizana ni pam ala'akyi daana yinni yi ti takki u teesi beeri (Luuki 15:7). Bugum neerŋu biisi mun laa n-wulisiri la Yisa Masiya ziim, "Naawunni Pebila ŋon zaɗni duniya tumbeeri taalli mbasira." (Gyoni 1:29).

12. MALAAIKA maa za la Naawunni yeligu zaani. Naawunni boori ni u to'asi nti la sokam zaa ŋon be yomsigu puuni ka ziri ala'akyi zitibsa la. Din ni kye ka ba toaai ŋ-ŋmaligi n-yi ba ala'akyi soya maa ni, ka kye ka Naawunni neesim ni u

wurlim kpe ba sufu ni na.

13. NA-ŊMANNI : Na-ŋmanni maa wulisiri la siiya kasi beesi-gu. Sii suŋŋu ŋɔu kasigiri Naawunni yelimaŋni zaŋŋi n-kyanŋi taalli ni suŋŋa ziiya, ni Naawunni sariya karibu (Gyɔni 15:26). Foota wa puuni ti nya ka sii kasi maa be la ninsaala sufu kpanŋa. Dama u ku toaai mbe ala'akyi nin su fukumsi lu-ŋinseaa.

I sufu beesigu yi ŋmanni la footo wa nin be seem, kum mbooli Naawunni. Yoaa i sufu n-ti Naawunni. Kye ka u yeligu Neesim neaai i sufu ni. "Niŋma ti Dugma Yisa yedda, ka i nin nya tuliginsim." (Tuumudima 16:31). Di nye la Naawunni yuubu; li u siri la alikooli ni U takki i sufu ka ti i sufu paalli ni teesa paalli (Ezekieli 11:19). Foto kan pa buyi wa ni wulisi diŋŋɔ gbinni nin nye seem.

FOTO KAN PA BUYI

Footo kanŋɔ wulisiri la sufuseaa kan niŋni tuuba ka pii-li m-boori Naawunni ziiya. Malaaika maa mari la takoobi; Naawunni yeligu nla. Naawunni yeligu mari la nyɔvuri, ka tumni tuma pam. Di ŋmani la suuwa, ka diri n-gaari takoobi kan mari nya ayi, ka ymaari ni n-woligiri ninsaala sii ni u ningbinŋu ziiya, ka laa m-paari u koɔtuga ni koɔba kpaam. Lala ka Naawunni yeligu siri viisiri m-baŋni sufu ni teesa zaa ŋɔn nye seem (Hiibru 4:12). Naawunni yeligu maa n-teaari di daama, ni, "Ala'akyi yoori nyela kum, ka yoori n-tiri ka tuntu-mniba." (Roomdima 6:23). "Di kur za ni Ninsaala kam nin kpi la yummu ka Naawunni sariya karibu doli di nyaanŋa." (Hiibru dima 9:27). Ban ka yedda, ni tumbeeri dima zaa ziiya ti yan nnye la Farinwuta bugum mo'ari maa ni (Kasigiri 21:8).

SUFUSEAA KAN SAKKI NI KA TUM ALA'AKYI LA

Malaaika maa daa n-mari la zugunŋmaŋŋu u nuu ni, ni di teaai ala'akyi daama ni sokam zaa nin kpi. Ti ningbinna seesi ti nin wuri pam ka yeer situra suma, n-diri bundiri suma, ka boori ni ti tumni ningbinŋu kori yuubu la, di zaa

2. SUFUSEAA KAN SAKKI NI KA TUM ALA'AKYI LA

yɔri, ningbina maa nin ti kpi nsa'am, zonzuya ni buneem-biisi nin ti di a, amaa ti siisi an kur nin be ni sahakam, ka ti sokam zaa nin ze Masiya tooni ka u kari ti sariya (2 Korintidima 5:10).

Kpa wa ka ti nya ka ala'akyi daanmaa piili n-teaari Naawunni yela, ka yoaa u sufu nti Naawunni wurlim, ka sii kasi piili nkpeeri ala'akyi sufu seaa kan da'ai maa puu ni, ni neesim. Naawunni neesim maa nin kpeeri sufu maa ni na ka zibsim zaa zo n-yiira. Bunkobri balibu-balibu an be n-bulsiri taalli yiri-yiri la gba kur nin yi, ni, ka kye sufu maa. Dinzugu, nyini, non karimni wa, kye ka Yisa Masiya non nye duniya wa neesim manni kpe i sufu ni na; ka zibsim ni ka tuma zaa nin zo n-yi kaman nyin nya ka Foto wa puuni seem. Yisa daa yeli ni, "Mani nnye duniya wa neesim. Non zaa doli ma nin ti nya nyovuri neesim, ka ku laa m-be zibsim puuni nkyenna (Gyoni 8:12). Nyin mammanna yaa ni i kpanmanna ku toaai n kari ala'akyi n-yi ka kye i. I yam bee seeba yam ku toaai nniiji lala. Soori yinni kokoa ka i nin toaai ndola nnyanji. Kana nnye ni i kye ka Yisa non nye neesim la kpe i sufu ni na, ka ala'akyi zibsim maa nin yi, m bakki ka kye i. Namboaa ni sanmariwuusi toaai n tiri ti neesim seaa yunnu. Amaa beoo yi ti neaai ka wuntana pusi n-yi na, zibsim zaa ni sanmariwuusi maa zaa borigiri ni. Yisa Masiya nnye yelimanni wuntana kan neaaira nyain. Non daa ti kpe Gyerusalam gyeenu yiri ni la, u daa n-yiisi la ban kam zaa daa koosiri ka daari beni, U daa daai ba teebuli dima m-basi, ni nmankosiriba kugsi m-paasi, ka yeli ba, ni, "Di sobi n-zaali, ni 'Ba nin booli n-yiri wa, ni, Wunsusigu yiri; amaa ya zanni ka nlabgi la ta'ayigsi non so'ari seela!' " (Matiyu 21:13). I sufu maa da sumni ka nye la Naawunni gyeenu yiri. Naawunni boori ni u maali i sufu maa sunna; ka ka veela m-paali neesim wurlim ni sufumaasim, ka U be ka puuni. Pa ti taalli kye m-penji kokoa zugu ka Yisa Masiya daa kyena; amaa u daa kyena ni u ti tuligi ti, n-ti ti yolisimma ni mannsuulinsi n-yi yelibeeeri daan maa yiko ni u fukumsi barina ni; "Ka bii maa yi ti ti ya mansuulinsi, dinnona ya siri kur nye la ban su ba mansi ni yelimanni." (Gyoni 8:36).

FOTO KAN PA BUTA

Foto kanjo mun wulisiri ti la ala'akyi daan so rjon rjmaligiri n-yiri taalli puuni la sufu nin be seem. Pampango, u nyari la tumbeeri seesi zaa rjon daa tumni la tubsim nin daa nye seem ka Yisa daa ti kpi a zugu, dopulli zugu kum la. U nyari la dopulli seaa kan be malaaiika nuu ni. Naawunni yeligu maa nin wulisiri u seem maa kye ka u sufu sa'amna; di nirji u la yori pam, u taalli maa zugu. Ka u laa n-gosi n-nya Naawuni nin mari wurlim seaa n-ti u Yisa Masiya ni la nin galisi seem. Lala wurlim maa n-nyeligi m-maai u sufu, ni, Naawunni Bii maa daa kyena ni u ti yiisi la u ala'akyi maa zaa; ka daa sakki n-deaai u kum nkpi n-ti u dopulli maa zugu. Ban daa feebe Yisa m-pa u dansi, ka zanji goosi zugupiliga m-pili u zugu ni; ka zanji kuti kpaasi m-kpaasi u napoma ni u nuusi n-tabli dopulli zugu, ka u daa kpil ti ala'akyi zugu. Lala yela wa teesa nin kpeeri ala'akyi daana rjon boori ni u nirji tuuba wa sufu ni maa, nin kye ka takkiri kyena u sufu ni na. Naawunni yeligu seaa rjon karimna be la hoo manso'asigu la; ka u toaai nyari u mam-manga nin siri nye seem zaa: U banji ya ni, u rjmaligi ni ka kye Naawunni zaaligu ka rjon ni Naawunni saani wo'ai ni taaba. Dinjo kye ka sufu sa'arju ni nandahima paali u sufu. U kumni la nintam pam m-paai Naawunni saani, ka Yisa Masiya vuu m-pori U. Naawunni wurlim ni sufudoaa kpe u sufu ni, na, ka u banji, ni, **"Yisa Masiya ziim nin ti pe'aari ti n-yiisiri ti tumbeeri zaa taali ni."** (1 Gyoni 1:7). "Naawunni, maali sufu yinni nti ma, ka ti ma teesa paala an veela n-sufu ni." (Yuuma 51:10). Naawunni laa n-yeli yaasa, ni, "Mani n-naam bunseelikam zaa an beni wa, n-nini tigi la ninvugseeba ban sigsiri ba mansi tirja, ka nirji tuuba, ka tiri N-Yeligu gyirma, ka doli ma." (Aizayya 66:2). Sii Kasi kur kasigri la Yisa yeligu, ni "Mbiiya, kur mari sufukpeemni! n-kye i taalli m-penji i." (Matiyu 9:2). Sahanseaa rjon gosiri dopulli maa, ni Masiya ziim an daa yii dopulli maa zugu; U nirji la yedda ni u zugu ka anjo zaa daa nirji. U taalli zi'tibsa maa ka ba yiisi ka kye u; dama Yisa Masiya daa deaai la ti wahala nnamsi n-ti ti. Ti tumbeeri ni ti ala'akyi zugu ka u da nya dansi, ba daa feebe u la tirim nin tum tumbeeri seaa

3. SUFU SEAA KAN NIḢNI TUUBA.

la zugu, – Naawunni daa zanjji ti ala'akyi zaa tubdarigibu n-ziili la ḡona. (Aizayya 53).

Sii kasi ni Naawunni wurlim n-nin su sufu seaa kan niḡḡi kasi maa fukumsi. Di daama ḡon niḡḡi Yisa Masiya yedda maa, u baḡḡiya ni ba pun kye u taalli zaa m-peḡḡi u; Ka Naawunni Bii Yisa pun pe'aai u ala'akyi zaa da'ari m-basi (1 Gyoni 1:7). Pampanḡo, u niḡḡi yedda ni, “Ḳonkam zaa niḡḡi Yisa Masiya yedda kun m-basi yori, amaa u nin mari nyovuri kan ka tariga.” (Gyoni 3:16). “Ḳon Naawunni Biwuttigu puuni ka ti mari fa-m-basi u ziim la zugu; tumbeeri kye-m-peḡḡi ka ti mara, ka ka di zaa nye la Naawunni piini seaa tin bu sumni ka la, ka U ti ti.” (Efesusi Dima 1:7).

Ala'akyi kori seaa an be saali dima sufu ni la zaa zoya, ka kye ka di daama kpalim m-boori pam, ni u zanjji u beesigu zaa n-ti Naawunni ni U gyeenḡu, “Ḳon danḡi n-wuri ti la zugu.” (1 Gyoni 4:19). U bu laa m-boori duniya wa, ni ka buna zaasa; U boori la Naawunni ni bunseesi an nye Naawunni nini ḡon tigi seela. Sufu-foto kanḡo puuni ti nya ka bunkobri la zaa yi ni m-be kpanḡa ka kye sufu maa. Amaa Sintaani ḡon da bu boori ni u bakki ka kye u yiri kurli maa. Sintaani kur ḡmaligiri n-ḡosiri la nyaanḡa; ka mari tama ni u nin laa n-nya soori n-labi sufu maa ni na yaasa. Din zugu ka Yisa Masiya kpaari ti zuggri ni, ni, ti ḡosima sunḡa ka susiri Naawunni, ti za'asima sintaani ka u nin zo ka kye ti. (Gyeemsi 4:7).

FOTO KAN PA BUNAASI

Foto kanḡo maa to'asiri la Kirista nira ḡon nya sufudoaa maḡni ni tuliginsim ti Dugma Yisa Masiya kum zugu. U bu nyuuri bara bunseelli kam zugu, ka di pa la ti Dugma Yisa Masiya dopulli la zugu koka. U dopulli wa zugu ka duniya wa nye la bunkpiinḡu n-ti ti, ka tirim gba nye bunkpiima n-ti duniya (Galeseaa 6:14). Yisa Masiya daa deaai ti tumbeeri taalli n-niḡḡi u saani u kum dopulli maa zugu; ni di ti kye ka ti kpi zanjji n-kyanḡi ala'akyi ni, ka laa n-doaai na n-ti be yelimaḡni beesigu soori ni. (1 Piita 2:24). Kirisita nira ḡon

leebi bunkpiinggu n-ti duniya nla. Ba zaali ti, ni, “ti kye ka Sii Kasi maa wulisiri ti beebu zaa soori, ka ti ku tum ninsaala koribeeri boorimma tuma.” (Galɛseaa 5:16-25).

Zaantɔliga seelli zugu ban daa yiisi Yisa bun-yeera ka lo u tabli la, ni bari zum (feebesi) seaa ban daa mari n-feeberi u pam la; an zaa m-be foto wa maa puuni. “Tirim tumbeeri ni ti ala’akyi zugu ka u daa nya dansi ni namsigu maa. Tubdarigiri feebbu dansi seaa nɔn daa deaai maa zugu n-kye ka tirim nya tippu.” (Aizayya 53:5). Naaba Herodi ni u soogyedima nin daa feebi Yisa n-naai, ba daa ti mari u m-maani la ansarisi; ba daa zanji goosi m-paam m-pili u zugu ni hoo zugpiliga, ka zanji kika’ari n-gbibli u nudirigu hoo naam damni. Ka daa gbaantiri u tooni m-maani u ansarisi, ni, “Ndaana, mba, Israeli Naaba!” Ba daa laa n-tusi nantoori u zugu ni. Ban daa deem u beem deema wa n-diisi u vi hoo ninvugkyɔ’anggu la n-naai, ka ba daa mari u n-yi ni ba kyangni nti kpaasi u. (Matiyu 27:27-31).

Niriba pam m-booni ba mansi ni Kirisita niriba; ba la’amna n-diri gyeenggu bundiri kasi, ka yuumni gyeenggu yuuma, amaa ka na kur be la tumbeeri tumpu ni; m-maali n-kpaasiri Naawunni Bii n-tabnni dopulli zugu yaasa, n-diisiri u vi Paalu ni (Hiib. 6:6). “Ya bu nya? Pa seeba ban boonni ma, ni, ‘N Dugma, n Dugma’ zaa n nin kpe Arizana Naam ni, amaa seeba ban tumni m Ba nɔn be Arizana ni la yuubu maa n-nin ti kpea.” (Matiyu 7:21-27).

Foto wa puuni ti laa n nya Gyuudasi Isikariyɔti nɔn daa figsi ti Dugma Yisa Masiya la, lag’koligu; nɔna n daa figsi n-koosi Yisa n-deaai anzulifa ligkuba Pisita. Ligri boobo yela n daa mugsu u pam, ka gbaai u sufu ni teesa zaa. Firila ni kyɔrimni seaa soogya dima nin daa zanji n-gbaai Yisa yunggu hoo daabri la; kubri seaa ban daa mari n-toori tete ni ba ti nya nɔn ya deaai Yisa Kpari-sunggu la zaa m-be foto wa ni. “Ba to tete n-deaai m-bunyeerigu, ka puri n-sutura n-ti taaba.” (Yuuma 22:18). Ba daa fa la bunseellikam zaa ka kye Yisa Masiya mammangha, n-za’asi U, ka yetta: “Ti bu boori doo wa nye ti Naaba.” Ninsaala dima boori ni ba deaai

alibarika bunsuma zaa n-yi Naawunni saani; Saa, ni Wuntannga neesim. Amaa ka bu boori ni ba gyeemni Naawunni, kaman ba Dugma ni ba Daana.

Niriba pam saani, Naawunni yi ti sunji ba ba yelimugsa ni, ni wahala saha kɔkɔa ka ba nyari U veelim. “Sogyadima daa zanji la kpanni n-kusi Yisa Pulugri ka ziim daa toosi n-yi na, ni koom m-paasi.” (Matiyu 19:33-37). Piita daa kyiisi napɔŋŋu buta ni u bu mi Yisa poi, ka nɔroo naa n-yi kum, amaa di nyaannga u daa takki, ni, ni sufu sa’anŋu ni Kunkuma. (Matiyu 26:69-75). I yeto’a ni i tuma nin toaai n-kasigi n-wulish ni i zanji la i sufu zaa n-ti Yisa? bee di nye i la vi ni niriba banji la la. Yisa daa yeliya. “Ŋɔnkam zaani niriba tooni n-yeli, ni, U nye la man dinni, man gba nin ti zaani m Ba tooni arizana ni, n-yeli, ni, ŋɔn nye la n dinni. Ka ŋɔkam mun yi za’asi ma niriba tooni, man gba nin za’asi U m Ba tooni arizana.” (Matiyu 10:32,33). Yisa laa n-yeli m-paasi, ni, “Halli ŋɔnkam mun ku sakki n zanji u kum dɔpulli n-dɔli n nyaannga, ŋɔn gba bu sumsi ni u be n saani (Matiyu 10:38). Zugusunŋu beni nti ninvugseeba ban nya ta’ari zii nso’ai Yisa Masiya ni; Tampii maa ni.

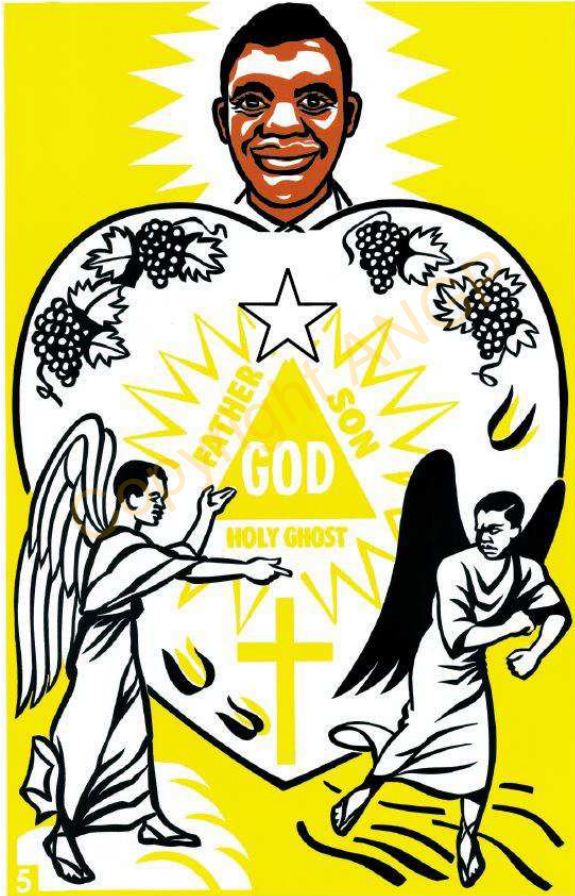
“Tampii kan be ni halli abada,
bɔkki ka yoai nti ma.
Kye ka n zanji mmannga nso’ai
I saani. Kye ka koom ni ziim
an daa yiri I Pulugri ni, la
tibi n ala’akyi dooro zaa;
Yiisima taalli da’ari ni
a yiko zaa ka kye ma.”

FOTO KAN PA BUNU

Foto wa wulisiri la Naawunni alibarika ni U namboozɔbu din galisi pam nin tuligi ala’akyi daan so, ka pe’aai u sufu zaa kasi. Sufu wa taabu leebi la gyeenŋu yiri manŋni n ti Naawunni ŋɔ nye ti Ba ni U Biiya ni U Siiya Kasi, kaman ti Dugma Yisa nin daa pɔ seem, ni, “Ŋɔnkam wuri ma nin deaai n-yeligu, ka m Ba nin wuri u, ka ti la’am m-beni.”

WURLIM
SUFUPEELLIM
SUFUDOAA
YEDDA
GAL. 5:22-23

BEESISԱՊԴՆ
SUGRU
ՄԱՊԴԱՏԻԳՏԻԲՈ
ՄԱՊԴԻԳԲԱԲՈ

5. NAAWUNNI GYEEՊԴՆ YIRI

(Gyɔni 14:23). Naawunni n-tibgra, ɛɔna nningni alabarika nd-uusiri nira, Yisa Masiya zugu. (Luuki 1:52).

Pamparɛɔ sufu maa leebi la Naawunni gyeɛnɔ yiri maɛni. Ba kari ala'akyi zaa n-yi. Bunkɔbri balibu seaa zaa sintaani nin daa mari a tumni la yi ya ni, ka ti nya ka Yelimaɛni Sii Kasi maa n-kpalim m-be sufu maa ni. Sufu maa laa m-pa ala'akyi nin yiri seela, ka leebi la tisunɔ, ka wanni Walasuma: Wurlim, ni sufupeellim, ni sufudoaa, m-paasi sugru, ni nirlim ni tunsuma tumpu, ni yedda niɛbu, ni maɛnsigsibu, ka mari ba maɛna sunɔ, ni bunseesi an paasi ka Naawunni ni ninsaala nini tigi a la. (Galɛsea 5:22-23). Pamparɛɔ u leebi la wullisunɔ kan wanni walla m-be Ti maɛni maa – ti Dugma Yisa Masiya. Din kyɛ u wanni walisuma maa nyɛ, ni, u kpalim m-paasi la Masiya ni m be ni, ka Masiya ni U yɛligu gba kpalim m-be u ni. (Gyɔni 15:1-10). Sii Kasi din paali u sufu la ntiri u yiko ni u nyaɛni ningbiɛnɔ kɔri, ka ku u ninsaala beesigu boorimma. (Gal. 5:24). Sii Kasi maa n-wulisiri u beesigu, ni, u di laa n-dɔli ningbiɛnɔ kɔri yuubu. (Gal. 5:16). Pa bunseesi ɛɔn nyara ka wum a yɛla ni u teesa la zugu ka u be ni, amaa yedda zugu – dama “tirim dɔli la yedda niɛbu zugu nnyaɛni duniya wa.” (1 Gyɔni 5:4). Yedda ni tama wa n-kpaɛsiri u, ka u gɔsiri ti Dugma Yisa Masiya lappu na soori zugu. U mari la Naawunni wurilim din nin be ni sahakam u beesigu ni.

“Zugsunɔ beni n-ti ninvugseeba ban mari sufu yinni, dama ba nin ti nya Naawunni.” (Matiyu 5:8). Naaba Dawuda ni u marigu zaa, ni ɛɔn daa nyaɛni u dindaan dima maa zaa yɔri, U daa banɛni ni zabri titaari m-be u mammarɛna sufu ni, ka u boori Sii sunɛsim, ka susi: “N Dugma Naawunni, maalima sufu yinni, ni yelimaɛni siiya nniyi n-ni.” (Yuuma 51:10). Soɔ n kani nin toaai m-maali u mammarɛna sufu ka a niɛni kasi, bee sufu paalli. Fasee ka u zaɛni tuuba niɛbu ni yelimaɛni n-kyɛna Naawunni saani, kaman Dawuda nin daa niɛni seem, ka susi Naawunni ni, ni, u maali sufu – kasi n-niɛni u ni. Naawunni maa kur bo ri ni U tum la tumpaalli i beesigu ni. U nin maali m-maali i beesigu kan sa'am n-da'ai hoo kpari kye'arigu la, ka a leebi syɛna. Nyin mammarɛna tunsuma, ni

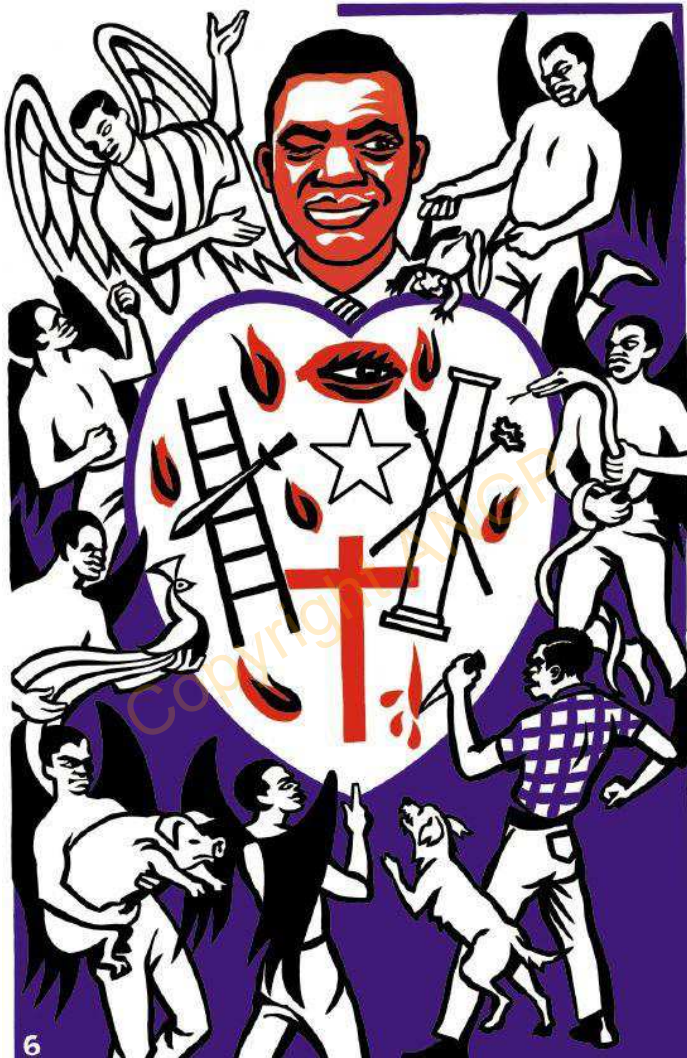
i alikooli dima, ni i kpaŋŋmaŋŋa zaa ku toaai m-maali i sufu ka ka leebi beebu ziiya n-ti Naawunni. Ŋɔn Naawunni yuubu n-nyɛ, ni, U sunŋi i, dama U daa basi noori, ni, “Man nin zaŋŋi ko’sunŋu m-misi ya zugu ka niŋi ya kasi, n-yisi ya ya buga ni bunkam zaa din ta ya da’ari puuni. Man nin ti ya sufu paalla ni teesa paalla. N nin yiisi ya sufu an kpeem hoo kubri la – tuppuwumni sufu nla, ka ti ya sufu-baalli din deaari noori. Man nin zaŋŋi N-Siia n niŋi ya ni, ka kyɛ ka ya dɔli N-Zaaligu dima, Zaaligu seesi Man daa zaŋŋi n-ti ya ni ya mari la.” (Ezekiel 36:25-27). Naawunni Lahabasunŋu seaa ŋɔn zaŋŋi n-ti U Bii Yisa Masiia, ka a be Kunni Paalli ni, n-la.

Foto wa puuni ti laa n nya ka Malaaiika la zɛ m-pɔri nin-saala sufu ziiya. “Naawunni yiisiri U malaaiika dima, ni, ba ti guri ninvuseeba ban gyeemni u la, ka yiisi ba mugsigu uni.” (Yuuma 34:7; 91:11; Daniyel 6:22; Matiyu 2:13; 13:39; 18:10; Tuumu dima 5:19; 12:7-10).

Sintaani gba be la foto wa puuni. U kur zɛ m-pɔri la saala sufu, u boori ni u yi nin nya soori ka u labi n-kpe u yiri kurli maa ni. Dinyɔ zugu ka ba kpaasiri ti zugri ni, ni, “Ya gbaam ya mansi sunŋa sahakam, dama ŋɔn nyɛ ya dindaana maa kur goori ni hoo gbigmni la n-kaasiri m-boori so ni u gbaai n-ŋɔbi.” (1 Piita 5:8). Saha pam sintaani toaai n-yɔmsiri ka labgiri u maŋŋa hoo malaaiika, Ya bu nya? U kur kpaŋni u maŋŋa ka boori u yɔmsi niriba, halli Naawunni nin yiisi seeba gba, ni, ba ti borigi soori zugu. Amaa “Ti yi za’asi sintaani u nin zo ka kyɛ ti.” (Gyeemsi 4:7).

FOTO KAN PA BUYOObU

Kanŋɔ nyɛ la sufu sa’anŋu foto, ka wulisiri la ninvugso ŋɔn za’asi yedda niŋbu ka turi n-labi nyaanŋa. U nimbiri yinni piili nzoomna, di wulisiya, ni, di daama gbisiri m maasira u Kirista beesigu puuni. U nimbiri yinni kan kpalim la mun kur gɔsiri n-ginni la duniya wa, ni, u kɔri ti kpe wa buna maa ni, ka vi ka u. Neesim kan be u ni la bu laa n-nea sunŋa. U bu laa m-boori ni u paasi Masiia saani n-di wahala, ka-

6. SUFU SEAA KAN BÈ ZAMSIGU NI KA
WALIGI LA

man ḡon daa mari siri saha seaa la seem. Lala teesa laa n-ka u sufu ni. Zamsa n-gylligi U zii zaa, ka u bu toaai laa n- za'asiri sintaani teesa. U za'asiri la Naawunni kukōri, ka lee wumni n-tiri sintaani yōmsa ni u ziri alikooli dima. Din toaai niggi ka u na kur kyeni la addiini gyeenggu yiya ni, u zaḡgi la duniya wa buna kōri nso'ai u sufu ni, ka yōmsiri ni U gyeemni la Naawunni. Wurilim seelli ḡon daa mari n ti Naawunni la sigi tiḡḡa. U bu laa m-baḡgi ḡon gbaari seem, U zε la sokyira ayi sunsukka. U mari la duniya wa buna kōri n-deemna, ka yōmsiri ni u wuri la Naawunni. Saḡmari-wuu kan bε u sufu maa ni mun bu laa n-nea. Dōpulli la maa zibu laa m- pa sufupeellim, ka leebi toom zitibsiri n-ti u. U bu laa n-zε yummu, u mun bu laa n-su siri Naawunni, ka wunsusigu yela bu laa m-mugsiri u. U ba'a laa n-ka u sufu yela ni, U maani la beebu zii beela-beela n-tiri sintaani ḡon zε u sufu maa kpaḡḡa m-boori kpebu la. Tuumberi dima la'anggu saha mari nya'asim n-ti u, n-gaari ni U la'am ni Naawunni yelimaḡḡi biisi.

Mooni tolotolo kan zε n-ti wulisimaḡḡa la piili ni, n-gōsiri ni ka nya soori yaasa. Di daama tam ni, ni, di daa nyε la nambozōbu kōkō zugu ka u nya fa-m-basi, U leebi la kirista nira ḡon wulisiri umaḡḡa. Daam an kpeem la nyuubu kōri kur zε la u sufu za'anōri maa ni n-kpaasira ka boori ni ka kpe na. Di nin toaai nniḡi ka ala'akyi dima la'anggu seelli ti bε ni, ka ḡon ni u zō dima ti la'am, ka vi mari u ni u waligi u maḡḡa ka kye ba. Ka sintaani yetti u, ni, ninvugbeeri la'anggu maa ziiya ku toaai n-sa'am u sii beesigu. Dinḡo nkyε ka ningbiḡḡu beesigu puuni teesa ni kōri wulisiri di mansi. Din toaai nniḡḡi ka u maani ansarisi ka deemni deem yōya. U kur gōsiri ni, ka maali n-labi n-gōsiri foto beeri, ka boori ni u paasi ndōli tumbeeri dima n kyεḡḡi waa duuri ni, ni, deemyōya zaa ziiya. Di daama kye, ni, ka sintaani teesibeeri kpeeri u sufu ni na, ni, ninsaala ḡon beesigu nyε la lala, ni ala'akyi yinni pa la taalli.

Ya bu nya? Ti ku toaai n-kari niinsi an tumni tumbeeri, ka bu veela la, ni, a di yigi n-gaari ti zugri ni, amaa ti mari talli ti yi kye ka a nyaḡḡi n-ti a teeri ti sufu ni, n-wa'ai a

tumbeeri biisi ti ni. Ti yi teaai ti nubila yinni n-ti sintaani. U nin kpaŋŋi u maŋŋa n-gbaai ti nuu maa zaa ka darigi n-vu ti n-kyeŋŋi akyiyauma bugum bun bu kpira ni. Din zugu ka Naawunni kar Kpaamni ti, ni, ti yiisi ala'akyi zaa ti beesigu ni, ni, ti di mari a n-deemna. Ala'akyi yi kur doli sosea zaa n kyena i saani, nyin zo m-paai Yisa, ŋona nnye ŋon ta'ari i, ka laan - zabri i zugu.

Ti nyaya ka dooso be foto maa ni ka mari takoobi nkusiri sufu maa. Di wulisiri la ninvugseeba ban maani Krisita niriba ansarisi, ni ba kye ka ba za'asi Kirista soori maa dolibu. Ba noori yeto'a-yoya maa tiri la Yisa niriba maa sufu dansi. Ka ŋon yedda poora ku toaai n-zaali. U zori la ninsaala dima dabeem n-gaari Naawunni. Ninsaala dima yeto'a n-yiisiri u Naawunni gyeŋŋu ni, ka u ti leebi Saali dima daabri. Suuri ni sufuyigsiri n-wulisiri di maŋŋa poi, ka yelimugsa ni vi naa yi kye na. Sintaani ŋon nye nyuuri daana yiisiri u maŋŋa paalu ni, u yi ti nya ka seeba nyari buna ka kyeni tooni. U yen kyanni, ni nti kpe ba puuni ka bu niŋŋi gaafara. Ba yi ti u soori beela, u nin kye ka sufugyeeaa ni karimbaani kpe ba sufu ni. Di bu toa, ni ligri boobu kori kpe ti sufu ni na. Ti yi bu deaai kpaanŋu seaa ti Dugma Yisa nin daa yeli ti ni, "ya gusima ka susi Naawunni ka lala nin kye ka ba di zamsi ya halli ka ya ti lu." (Matiyu 26:41). "Dizugu, i yi teesi, ni, i ze la deede, nyin banjima ka di lu!" (1 Kor. 10:12). "Ti yeema Naawunni gba'anu ka deaai u toppu neema zaa. Anŋo nin kye ka ya nyanŋi sintaani yomsigu putoyam zaa." (Efesus 6:11-18).

FOTO KAN PA BUYODJI

Foto wa kasigiri la 'labi-nyaanŋa' daana ŋon daa pun kpe Naawunni neesim, ka lam arizana piniseaa ŋon daa paasi ndeaa, Vuusim kasi ŋon yi Naawunni saani maa poi, ka naa yi za'asi Naawunni yedda niŋbu m-basi" (Hiibrudima 6:4). Foto maa laa m-bulisiri la ninvugso ŋon na bu niŋŋi tuuba, bee ŋon na bu zanŋi u beesigu zaa n-ti Naawunni la nye seem. Ban daa yiisi Lahabasunŋu waazu ka wulisi ka u banŋi di gbinni maa zaa yori. Nira ŋon nye tuppumumni

7. SUFU SEAA KAN LABIRI NYAAHJA BEE
TUPPUWUMNI DAANA SUFU

daana la, Naawunni yi kur tɔ'asiri n-tiri u seem zaa, u bu takkira, ka u tumbeeri kur zoairi m-paasira.

Yisa mammanna tɔ'asi ban basi yedda niŋbu ka labiri nyaanna la yela, ni "Ba yi kari arizimbeoo sɔ m-basi, u kyenni n-gyinni la yoo ni, tinkuuma maa ni, m-boori vuusim ziiya, halli n-ti gyea. Ka yeli u manna ni, see ka nlabi ndoo maa saani-yiri seaa man daa yi ka kye la ni! ka u daa ti labi na n-nya ka ba pun pii yiri maa kasi-kasi n-sɛ'asi ka sunna. Dizugu u daa labi n-kyanŋi n-zanŋi u arazin taaba ayɔpɔin, seeba ban be n-gaari u mammanna, ka ba daa kpe n-ti be beni. Di saha maa ka di daama beesigu daa be pam n-gaari din daa danŋi m-be seem maa." (Luuki 11:24-26). "Yelimanna ti kamma yeliya ni: 'Baa tiira, ka laa n-ɗmaligi n-diri di, ka i yi peaa kurikyuu, u nin labi n-sigi baya'ari ni.'" (2 Piita 2:22).

Naawunni Kunni kasigi n-wulisi gbunturi daana bee ala'akyi daana ɗɔn na bu niŋji tuuba la sufu nin be seem. Tumbeeri zaa ni yɔmsa laa n-labi n-kpe n-zini sufu maa ni ka mari ka n-tumna.

Di daama nindaa gɔsibu wulisiri la u sufu ɗɔn be seem. Sii Kasi, gyirma nanmanni maa ba kari ka n-yi sufu maa ni, dama ala'akyi ni Sii sunna maa ku toaai n-la'am m-be luginyinni. Di ku toaai n-niŋji ka sufu yinni maa ti leebi Naawunni gyeenŋu yiri, ni Sintaani sɔ'ari ziiya. Malaika ɗɔn nye Naawunni yeligu la nin yi sufu maa ni, ni sufusa'annu, ka na kur ɗmaligiri n-gɔsiri la nyaanna. U mari tama ni, di pa seem di daama nin toaai nniŋji tuuba yaasa, hoo na'akyimbila sɔa ɗɔn daa borigi la, "Ŋɔn daa yi ti boori la u di kurikyuu diibu maa, ka sɔ bu tiri u bunseelli. Di saha maa ka u yem daa ti zuligi na ka u daa teesi u sufu ni n-yeli ... "N nin yigsigi mlabi m-Ba maa saani n- yeli u, 'M-ba, ntum Naawunni taalli, ni nyin gba taalli, m bu laa n-sumni, ni n nye i biiya.'" (Luuki 15:16-20). Ba maa nin daa ti nya bii maa ni sufu sa'annu, u daa kye u taalli m-penŋi u, ka deaai u ni sufupeelli.

Sufu seaa kan be foto wa puuni bu wulisi bunseelli din nye

yelimanni tuuba ninbu, di daama bu gmaligi nlabi Naawunni saani ni u sufu zaa. U mun bu gbaantiri Yisa nɔba ni, ni u bɔ taalli kye m-pɛnni. U sufu ni teesa zaa kpi ni, ka kpeem hoo kurigu kan kpe bugum ni ka tuula, ka ti laa m-maai n-peem seem la. U tuba bu laa n-wumna Masiya kokɔri seaa kan belimni, m-booni u la. U mari nimbiya ɔna, amaa a bu toaai n-nyari sa'annu bɔk'zuliung kan kur yaai pam n-do u tooni la. U kur kpalim la ala'akyi pam tumpu ni ka vi bu mari u halli beela gba. Sintaani kpe n-zini la u sufu ni hoo naaba la. Din toaai n-ninji ka u na kur nyuuri bara la u ningbinngu veelim zugu, ni gyirma seaa tisibu ni u addiini nin nye seem, "hoo gbala ka ba zanni tampeelli n-ta a ka a veela, amaa a puuni na paali ninvugkpiimma kɔba ni da'aseesi an kysisiri zaa." (Matiyu 23:27).

Ziri zaa ba – Sintaani m-paali beebu zii seaa Yelimanni sii ɔn di yan m-be la. Ala'akyi bunkɔbri la zaa yinni-yinni mari la arizinbeoo ni sebeo seaa a nuusi ni n-tumna, ka a paali m-be sufu maa ni. Amaa U da nin boori ni u yɔlisi u manna n-yi bunbeeri maa namsigu ni, ka u mun ku nyanni, Sintaani nin lo u kyɔrimmi la zugu. Ninvugso yi daa za'asi Anabi Musa Zaaligu, ka niriba ayi – ata di, di sehara, ni yelimanni ba nya ya, to, lala nira maa daa yi Kpi ni, di zugu, ka namboozɔbu kani halli beela. To, ka ninvugso yi ti za'asi Naawunni Biiya, Bo n-ya n-ninji ɔna? U gɔsi la ziim seaa Naawunni nin lo alikooli ni U zanni n-nyeesi taalli da'ari la yori, ɔna n-tuuri alibarika Siisungu maa. Teesima n-nya di daama tubdarigibu ɔn ya n- zoaai seem." (Hiibru dima 10:28,29; 2 Piita 2:1-14).

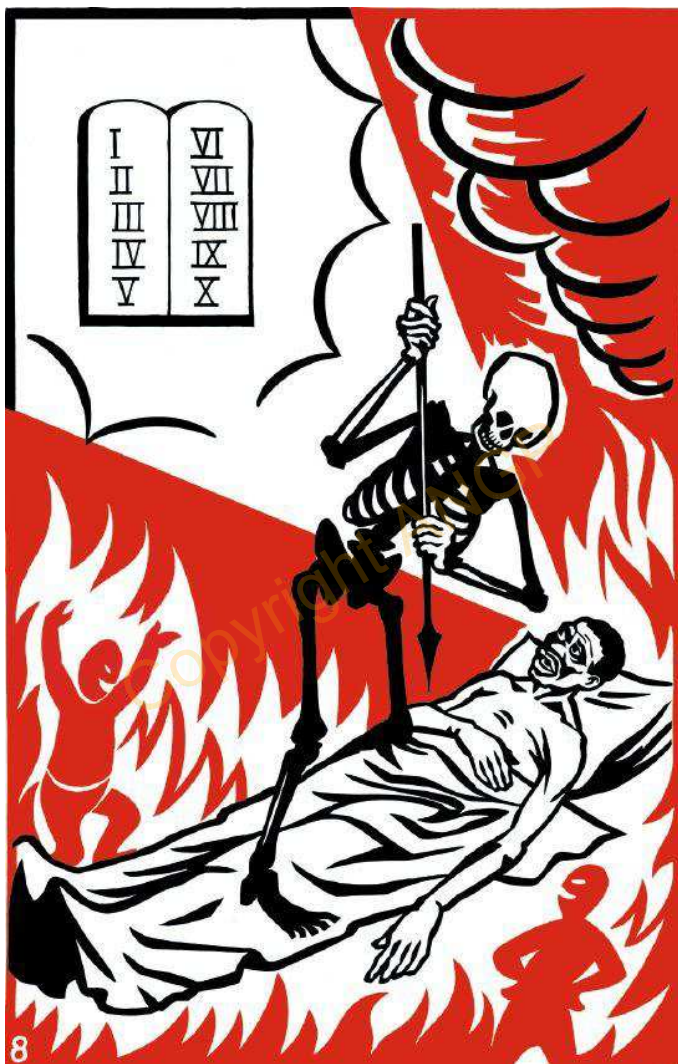
Nzo sunngu, i sufu gba yi be lala, kum pam ni i sufu zaa yooma n-ti Naawunni. "U mari yiko ka di nin toaai n-tuligi ban kam paai u ka u zi ba n-kyanngi Naawunni saani, pam-paangɔ ni saha zaa." (Hiibru dima 7:25). Saha kam zaa U kur boori ni u kye la taalli zaa m-pɛnni i, nyin deer yi kur ninji tuuba ni yelimanni n-kyena u saani. Naawunni nin toaai n-kari sintaani ni u arazinbeeri zaa n - yi i sufu maa ni, i yi boori ni u ninji lala. Kyemna kaman kɔnsɔ ɔn daa kyenn Yisa saani n-ti yeli ni, "I yi da sakkɔ, i naa n-kye ka nkɔmni

wa naai ka nkpe n-taaba ni.” Ka Yisa daa zo u namboo ka daa teaai u nuu n-siisi u, ka yeli, “N sakkiya, di naama.” (Maaki 1:40,41). Amaa i yi Kpalim i tuppuwumni ni, ka wuri zibsim n-gaari neesim, dinḡona tama ni sunḡsim seaa kani n-ti i, dama Nyini n-yisi kum ka za’asi nyovuri – “yoori seaa ala’akyi ḡon yoori ka tuntumniba nye la kum” (Room dima 6:23).

FOTO KAN PA BUNII

Foto kanḡo puuni ti nya la tuppuwumni - ala’akyi daana so ḡon Za’asi Naawunni yeligu ka bu ninḡi u teesa ni u doli Yisa Masiya, ka kum ti poro u na, u ningbinna zaa wumni la dooro-beerem, ka u sii zaa paali kum dabeem, ka u yela mari namboo. Kum-kpiimma koba la – kyena m-paai u ḡon da bu teesiri a yela sahanseaa la. Ala’akyi yomsigu nya’asim la zaa yi u ni, ka ala’akyi yoori an be, ka mari dabeem pam paai u nimbiya nyaabu. Di saha maa ka u banḡi yelimanḡi, ni, alkyiyaoma bugum kan namsiri ala’akyi dima la siri beni. Pampanḡo, u da boori u susi Naawunni, ka mun kḡnḡi susibu. U ku toaai n-to’asi Naawunni saani, dama u pun za’asi wurilim seaa Naawunni ḡon daa zanḡi n-ti u la ka di yuui.

Dabeem n-gbaai u zo dima ka ba za kpanḡa u bundoonsi ziiya ka ku toaai m-poro u. U zo dima maa yeto’a ku toaai n-sunḡi n-ti u sufumaasim di saha maa. U arizikki mun ku toaai m-paasi u nyovuri, bee n-tuligi u n-yi kum namsigu ni ka u vuusi. U da boori ni u teaai Naawunni yela ka mo n-kḡnḡi, dama Sintaani bu tyi u soori ni u ninḡi lala. Duniya wa bunseesi ḡon daa wuri u beebu ni la zaa kpalim n-laari u ni. Halli u addiini ziri toondaan dima ban bu ze yummu la gba ku toaai n-sunḡi u; dama ḡona n-daa pun za’asi Naawunni wurilim ka kyena n-ti paai u sariya karibu. Pampanḡo ka u banḡi, ni, “Di siri mari dabeem pam ni Naawunni Nyovuri Daana la ti kari i Sariya n-lusi i!” (Hiibru dima 10:31). U tama daa nye ni u ti zanḡi u manḡa n-ti Naawunni u mammanḡa sufu-yuubu saha, bee u ti dooni ni u kpi la. Amaa pampanḡo ka u yenni, “N-yi da banḡi!” Ka da banḡi la mun gaariya. Niriba gaari tuusiri n-kpira ka bu nyari soori ni ba zanḡi ba

8. ALA'AKYI DAANA SARIYA KARIBU

mansi n-ti Naawunni. Din zugu ka di kur kpa talasi, ni, ti ḡmaligi n-kyena Naawunni saani sahan seaa ḡon p̄ori ti la. Dama kum yi ti paai ala'akyi daana, U bu laa n-wumni kuk̄ori sunḡu kan tiri tiliginsim ni sufumaasim la. U daa pun za'asi Naawunni taalli kyem-peḡḡi ni u wurilim saha seaa ḡon daa be u nyɔvuri ni la. Pampapḡḡo u yi wumni la U Sariya Kartta, Tiliginsim daana so ḡon daa za'asi la kuk̄ori ka ka yetti u; "Kyema sa! Zugbeoo be i zugu, Kyem Bugum bun bu kpiira ziiya, dama ba maali bu siri n-ti sintaani ni u tuntumniba zaa!" (Matiyu 25:41). "Ninsaala ḡon kp̄iri la yummu ka sariya karibu d̄oli di nyaanḡa" (Hiibru dima 9:27).

FOTO KAN PA BUWAI

Foto wa ze n-ti la Masiya nira ḡon kur ze yummu u yedda puuni. U nyanḡi zamsigu ni makksa zaa beerim. Ba kur zamsiri u la bobba, lugga ni ya'a, zaa, ka u kur ze deede ni u yedda n-ti paai tariga. Yisa Masiya zugu ka u nyanḡi. U daa bu kpe Masiya niriba zaa maa puuni, ni, u ti zaali soori ni, amaa u kur z̄ori n-kyeni la tooni, n-d̄oli soseaa ba zaali n-ti u la. "U kur wukki la u zugu ka kye ka u nini kpa Yisa. ḡona n-nye ti yedda yela piiligu, ka laa n-nye a naari gba." (Hiibru dima 12:1,2).

Sintaani ni u arazimbeeri zaa gyiligi la yedda daana wa sufu. Ba kur zamsiri u ni, ka kpaḡni ba mansi ni ba ti kye ka Naawunni bii wa tum taalli n-kpe soḡeoo ni, ka ba niḡḡi lala n-k̄ḡḡi. Karimbaani, ligri yuubu, zina, ni tumbeeri an kpalim la zaa paasi m-be beni. Buḡḡa n-deaai gyengbuḡḡu la zaa ziiya, dama ala'akyi kur nin toaai n-d̄oli soseaa gba zugu nkyena ti saani, ka nin toaai n-zanḡi beesigu seaa bee yu'seaa taabu n-so'ari ka maḡḡa. Ama Kirista nira ḡon ḡosiri sunḡa nin toaai mbanḡi ala'akyi, halli di yi d̄oli la addiini soseaa zugu n-kyena gba, bee malaaika so ni gba, dama Naawunni Yeligu ni U Sii Kasi m-mari di daama n-kyeni yelimaḡḡi puuni. Doḡḡo ḡon mari daam koḡeaa u nuu ni ka waari waa n-gyinni Kirista nira maa, m-ma'asiri ka zamsiri u, ni, u k̄ori ti kpe duniya ziri buna maa ni. Amaa anḡo zaa bu toaai n-niḡḡi Kirista wa seela, B̄onzugu? U paasi la

Masiya zugu n-ku u manja; duniya wa kori ni ka ala'akyi zaa zugu. Doso rjon paasi buyi foto wa ni mari la takoobi n-kusiri Kirista nira maa; anna n-nye tuuri, ansarisi, nyaanzum, dabeem yela seesi kyefiri dima, ni seeba gba ban yomsiri m-booni ba mansi ni yedda dima; ka pa la – ba kur kusiri la rjon nye yedda daana ni yelimagni la sufu ni. Amaa yedda daana bu wumna ninsaala dima yet'a; Naawunni koko yela m-mugsi u. U teaari la yeli seaa Yisa nin daa yeli, ni, “Zug-sunghu be ni n-ti ya, sahanseaa niriba yi tuuri ya, ka katti ya m-basira ka ma'ari ziri n-yetti yelibeeeri pam n-tiri ya, yan nye n-nyaandoliba la zugu, dama ya laara zoaaya pam arizana ni.” (Matiyu 5:11,12).

Ti ningbinju koribeeeri, ni sintaani kur moor ni, ka kpanni a mansi ni a woligi Krista nyaandola ka kye Naawunni wurilim. U sufupeelli ni u yedda sufukpeemni zugu u nin toaai n-yeli yelimagni, ni, “Ka rjoni n nin toaai n-woligi ti ni Kirista Wurilim? Daanhu bee? – bee musigu? Ban tumni ti putoo nin niji? Kom rjon ti lu? bee ti kpanni kyinkyina? namsigu, toppu bee kum” (Room dima 8:35). “Ay! Anho zaa puuni ti nin nyanji, Yisa rjon Wuri ti maa zugu.” (Room dima 8:37). Ya kpansim ya mansi ti Dugma saani, ya yeema Naawunni gba'anu ka deaai u toppu neema zaa. Ka kye ka u yiko titaari be ya saani. Anho nin kye ka ya nyanji sintaani yomsigu putoyam zaa. Din zugu ya deaama Naawunni toppu neema zaa, ka lala nin kye ka ya tuusi dabsibeeo daari toppu la n-ze deede; ka di zaa yi ti naai, ya nin nye la ban nin kpalim n-ze ya gbaya zugu. Ka Yisa Masiya, Bunkobgura Zuguraana maa yi ti yi Paalu na, u nin zanji la laara piini n-ti ya, ka a ku baasi sahakam. (Efesus dima 6:10-18; 1 Piita 5:4).

SANMARIWUU kan wulisiri u teesa rjon nye seem la kur neaa ni nyain. Yedda ni Naawunni Sii Kasi m-paali u sufu ni. Malaaika rjon wulisiri Naawunni Yeligu la teaari u la Naawunni alibarika ni laara seaa ban nyanji ka ze yummu n-ti paai tariga la nin ti deaai arizana ni, kaman din nin sobi seem la; ni, “Sokam rjon nyanji, n nin kye ka u di nyovuri tii maa wala, tii seaa kan ze Naawunni zisunghu la puuni

maa.” “ƆƆkam ɗɔn nyaŋɗi, kum din paasiri buyi maa ku toaai n-niŋi u sɛlli.” “ƆƆkam ɗɔn nyaŋɗi, n-nin zaŋɗi ‘manna’ di sɔ’ara n-ti u ka laa n-ti U Kugpeelli, ka ba sɔbi yupaalli n-niŋi ka, ka sɔ ku mi lala yuuri maa na’ala ɗɔn deaai kugri maa.” “ƆƆkam ɗɔn nyaŋɗi, ƆƆkam ɗɔn mari n-tuma tumpu sunŋa halli n-ti paai yɛla zaa naari maa: “ƆƆkam ɗɔn nyaŋɗi, ɗɔn gba nin ti yɛ suturipeela ka man ku kye ka ba nyeesi u yuuri n-yiisi nyɔvuri buku maa ni m-basi.” “ƆƆkam ɗɔn nyaŋɗi, n-nin zaŋɗi u n-kye ka u leebi hoo zaantoliga ka ba sa m ba Naawunni Gyeɗŋɗu Yiri maa puuni, ka u ku laa n-yi beɓi yaasa,” “ƆƆkam ɗɔn nyaŋɗi, n-nin ti u soori ni u zinni man saani n-naam gbana zugu, hoo man gba nin daa pun n-nyaŋɗi ka zinni m Ba naam gbana zugu seem la.” (Kasigri 2:7,11,17,26; 3:5,12,21).

LIGRI KƆLIGU KAN YOAAI LA, wulisiri, ni, di daama pa u sufu kɔkɔ ka u mari n-gyeemni Naawunni, amaa u ligri gba paasi n-tumni la Naawunni tuma. Ɗɔn bi sa’amni u ligri maa yɔri yɔri, u mari a n-sunŋi la nandaamma, u yiisiri zaka n-tisira, u marigu kam zaa puuni. U arizikki ni u marigu zaa gyeemni la Naawunni n-tiri U gyirma.

PAANU (BORO-BORO) KPILLI NI ZIŋŋAMAA gba wulisiri ni di daama be la beesisunŋu, U bu mari da’kpeema ni bundiri da’ari n-sa’amni u maŋŋa (Tuumu dima 15:20). U bu sa’amni u ligri, ka mun bu mari tɔbba, vaari (wii), sigaari bee ti’beeri nyuubu n-sa’amni u ningbuŋu – kan nye Naawunni gyeɗŋɗu yiri la. Amaa U diri la bundiri suma an veela ka sunŋi u ningbuŋu maa ka ka zoaari m-paasira ni alaafɛa. U sufu maa mammaŋŋa puuni leebi la Wunsusigu yiri. U kur kyɛnni la Masiya niriba gyeɗŋɗu la’anŋu ni (kyɛɛkyi) sahakam ni gyirma puuni, u bu lugira. U wuri wunsusigu gyeɗŋɗu yiri maa ni, bee u yiri puuni luginseaa ɗɔn ni u dyiri dima nin la’amna n-susira; dama u pun baŋŋi, ni, Kirista nira ku toaai n-zoaai yɛdda puuni, ɗɔn ni Naawunni yi bu diri arzama ni taaba, u wunsusigu puuni.

BUKU SEAA KAN YOAAI LA wulisiri ni, Baibuli nye la bukku seaa kan yoai n-ti u ka u karimna, m-bamsiri ka beoo zaa.

Ka puuni ka u nyari yam, yaa, nyɔvuri neesim ni arizikki seaa an ka kaaligu. Naawunni kunni Litaafi maa nyɛ la firila ka tiri u soori neesim, takoobi seaa ɗɔn mari n-nyarɗi u dindaana Sintaani. U dabsiri kam zaa sii bundirigu nla; ni kɔsɔngɔ. Kan naari u kɔnyuuri. Ka laa n-nyɛ la kɔ'seebu ɗɔn mari m-peaari U maɗɗa kasi-kasi. Ka nyɛ la mansɔasigu seaa ɗɔn mari n-ɔsira n-nyari u mammaɗɗa beesigu.

U kur wuri ni u zi u dɔpulli, dama u mi, ni, u yi bu zi u dɔpulli maa laara seaa kani n-ti u. U pum banɗiya, ni, u daa paasi la Masiya saani n-yisigi: Ka di yi nyɛ lala, see ka u boori mbo bunseesi an be saazugu, be-ni buna ni ka u teesa be, Pa duniya wa buna la ni. U mari u siri n-gur la Naawunni kyɛnni na daari. U ɗmanni la tiseea kan ze mɔ'ari koom ziiya, ka wanni ka wala saha-sɔngɔ deede (Yuuma 1:3), hoo Wuliseaa kan kpalim m-be 'Wain' tiwanna maɗɗi maa zugu, ka wanni walla pam. U bu zɔri kum dabeem, dama Naawunni wurilim maɗɗi seaa ɗɔn daa deaai Sii Kasi saani la m-paali u sufu.

FOTO KAN PA PIIYA

Ka Yisa daa yeli u, ni, "Mani n-nyɛ ɗɔn neaari kum; nyɔvuri gba n-nyɛ ma. Ɗɔn kam zaa beni ka niɗi ma yedda na nin beni, halli u yi pun kpi gba; Ka ɗɔn kam zaa beni ka niɗi ma yedda ku kpi halli saha kan ka naari." (Gyɔni 11:25,26). "Ɗɔn kam zaa wum n-yeto'a wa ka niɗi ɗɔn tum ma na maa yedda di daama mari nyɔvuri seaa kan ka naari. Ba bu ye n-ti kari u sariya, amaa u pun yi kum ni n-kpe nyɔvuri ni." (Gyɔni 5:24). Kum azaaba tubdarigibu ka dabeem n-ti Kirista nira. "Ba vɔli kum n-nyarɗi! 'Ha! kum, i nyarɗsim be la yani? Ha! kum, i dumpu yiko lee? ...' ti puusiri Naawunni barika! Dama ɗɔna nkye ka ti nyarɗi, ti Dugma Yisa Masiya zugu!" (1 Kɔrinti dima 15:54-57).

Ninvugso ɗɔn dɔli Naawunni yelimɗni la bu zɔri kum dabeem. U saha yi ti paai, u kum daari, u nin kyɛɗɗi ni u sufumaasim, Kaman, Tuumu Pɔla ni yeli seem la, ni, "mboori m-bakki n-kyarɗi n-ti be Kirista saani – lala n-sɔa." (Filipaai

10. GYIRIMA YIRI KYENNI

dima 1:23). Kirista nira kur boori ni u nini ti nya Yisa, ñon daa kpi ðopulli zugu n-ya u ala'akyi sa'amni la. Sii Kasi mun teaari u Yisa nin daa yeli seem, ni, "ya di kye ka ya sufu sa'am. Ya niñma Naawunni yedda, to- ka ninji man gba yedda. Duri pam m-be m Ba yiri maa ni, ka n wa ni n ti maali beebu ziiya siri n-zaali ya ... n nin labi na n ti zaññi ya nkyaññi, ka man ni yarima la'am m be ni." (Gyoni 14:1-4). "Bunseesi so nimbiri ñon na bu nya; Bunseesi so tubri ñon na bu wum; Bunseesi ninsaali so sufu ñon na bu teesi a yela - Anjo ka Naawunni pun mari siri ni u nin zaññi n-ti ban wuri U maa." (1 Korinti Dima 2:9). Yeto'a seaa ka duniya wa puuni ka ti nin toaai zaññi m-ma'asi, bee mbulisi arizana tiñña maa nin mari gyirma ka veela seem, ka Naawunni maali ka n-zaali ban ðoli ti Dugma Yisa Masiyya duniya wa ni la.

Foto kan baasiri nyaañña wa ni, ti bu laa n-nya kum kan mari dabeem la. Ti nyari la malaaike ka u ze n-gura, ni, u yiisi sii kan ka da'ari wa m-mari ka n-labi n ti Naawunni. Di daama nyovuri ni u siiya nya yolisimma n-yi ala'akyi daabtiri an nye u ningbuññu kan kpiri la ni, ka ka du saazugu ndoli arizana za'anori kan yoai la, nkyaññi Yisa ñon daa wuri u ka kpi nti u ðopulli zugu la. Be ni u Dugma maa nin zaññi sufupeelli n-gyaari u, ni, "Mboo! Daabsuññu, ni yedda daana n-nye i! Dinzugu kyemna n-ti di n-nya'asim maa!" (Matiyu 25:21). Sintaani laa n-ka yiko ni u su u zugu fukumsi, dama, "Di daa ninji ka fara daana maa daa ti kpi, ka malaaike dima Zaññi u n-taasi ti yaaba Ibrahim saani arizana ni, Zisuññu maa ni." (Luuki 16:22). "Ka n daa wum ka kukori yiri Arizana ni na n-yetta, "Sobma dinjoa: Zugsuññu be ni n-ti kpiimma ban kpi ti Dugma zugu Pampañño Zaññi n-wa!" Ka Sii Kasi maa yeli, li! Zugsuññu siri be ni n-tiri ba; dama ba vuusiri ba tunkpeema zugu, ka ba tunsuma laara ðoli ba." (Kasigri 14:13).

KPAAÑÑU KAN BAASIRI NYAÑÑA

N zo suññu, nyin ñon karimni wa, Naawunni nin suññi i ka i zaññi i sufu nti ñon Naawunni ñon wuri i maa. ñona n-

yetti i saani pampangho maa, ni, “Ŋmaligima n-labi nsaani na ni i sufu zaa.” (Zaaligu Teaari - Diutironomi 30:2). Zangima i sufu kan gbarigi, ka beerim ni vi Paali ka wa n-ti Yisa Masiya, u nin takki n-ti i sufu paalli ni teesi paalli. Di kye ka i sufu yamsi i, ni, Kori-beeri soori. Dama teesibeeri zaa yiiri la ninsaala puuni, ni u sufu ni, na; ana nkye ka u tumni tumbeeri – U tumni zina, n-faara, n-zuura, n-kuuri niriba, m-boori seeba po’aba (Maaki 7:21).

Yiisim i mangha ala’akyi tuma ni, ka tumni yelimagni ni din tuusi, dama ala’akyi yoori nye la kum. Amaa Naawunni mun tiri la u piini yori yori, ka lala piini nye la nyovuri kan ka tariga, ti Dugma Yisa Masiya Saani. (Room dima 6:23).

Ka nyini, hon zangji i beesigu nti Naawunni la, “i pun wum yeto’asuma man saani. Kur kye ka a wulisi i bunseesi an mari alaafaa hon be seem. Ka kpalim m-mari yedda ni wurilim, dama lala ka Kirista Yisa boori ni ti tumna.” (2 Timoti 1:13). Dingho zugu Pola daa sobi, ni, “N mi man hon ninji so yedda, ka mi, ni, u nin toaai mmari bunseelli man hon zangji n-ninji U nuu ni la, halli nti paai zaa daari.” (2 Timoti 1:12). Ya ze yummu n-zaai ya yedda ninghbu ni Naawunni Saani, ya susima Naawunni Sii Kasi yiko puuni. Ya kpalim m-be Naawunni wurilim maa ni. Kur zangji ya nini n-kpa Yisa Masiya, hona n-nye soori maa, ni yelimagni ni nyovuri m-paasi; di bu ya n-yuui ti Dugma maa nin labna n-ti zangji u biisi n-kyangji – “U nye la nadima zaa Naaba ni dugma dima zaa Dugma.” (1 Timoti 6:15).

“Naawunni koko n nye ti Tiligira, ka hon nin toaai n-guri ya n-kye ka ya kpalim m-be kasi. U nin zaali ya u gyirima zii tooni, ka da’ari ka ni, ka kye ka ya sufu peli i zaa di zugu. Ya kye ka hon Naawunni nya gyirima ti Dugma Yisa Masiya maa zugu. Ka nya duusigu, kpeenghu, ni yaa. Ka di be la lala zuna, ka nin kpalim m-be lala saha din ka naari. Ammi” (Gyuuda 24,25).

A SPECIAL WORD FROM ANGP
UN MONDE SPÉCIAL DE L'ANGP
UMA PALAVRA ESPECIAL DA ANGP

This booklet "The Heart of Man" is available in over 538 languages and dialects spoken throughout the world (Africa, Asia, The Far East, South America, Europe, etc.) Our Heart Book is now also available on cell phones, tablets, etc from www.angp-hb.co.za or as an APP "Heart of Man" on Android phones.

Le livre du "Coeur de l'homme" peut être obtenu en plus de 538 langues et dialectes parlés dans le monde entier, à savoir: Afrique, Amérique, Asie, Extrême Orient, Europe. Notre Livre du Coeur est maintenant aussi disponible sur votre Téléphone cellulaire, plaques, etc. de www.angp-hb.co.za ou comme une Application "Heart of Man" sur téléphones Android.

Este livro "O Coracao do Homem" é obtido em mais de 538 linguas e dialectos falados em todo o mundo, a saber: (Africa, Asia, America do Sul, Extremo Oriente, Europa, etc). O nosso Livro O Coração do Homem também está agora disponível em telefone celular, tablets, etc. de www.angp-hb.co.za ou como um aplicativo "Heart of Man" nos telefones celulares Android.

The 10 heart pictures contained in this booklet are also available in the form of large coloured picture charts (86 x 61cm) bound together in a set of 10 pictures. These "Heart Charts" can be obtained with European or African features and are particularly suitable to be used in conjunction with the Heart Book for class-teaching, open air evangelization etc. Kindly contact us to ascertain the latest subsidized price of this chart.

Les 10 images du coeur qui figurent dans ce livre peuvent être obtenues en tableaux de couleur, format 86 x 61 cm, avec des physionomies européennes ou africaines. Ils peuvent être utilisés en même temps que le livre du coeur pour des classes bibliques, a

l'ecole du dimanche ou lors de reunions de plein air. Soyez aimable de nous contacter pour assurer les derniers prix en cours du tableau.

As 10 imagens do coracao, contidas neste livro podem ser obtidas num conjunto de 10 imagens em colorido no tamanho de (86 x 61 cm). Estes "Cartazes do Coracao podem ser obtidos com caracterfsticas Europeias e Africanas e podem ser usados em conjuncao com o mesmo livro em classes de ensino biblico, evangelizacao ou ao ar livre. Agradecemos que nos contacta- se para confirmacao do ultimo preco dos cartazes.

Kindly write to us if you are able to assist us with further translations of our free Gospel literature, informing us of the language into which you could translate this Gospel literature. Your assistance would be appreciated.

If you have found salvation in Christ, or have been otherwise blessed through our Gospel literature, please let us know. We would like to thank God with you, and remember you further in our prayers.

Nous vous invitons a nous contacter pour faire des arrangements concernant de nouvelles traductions de notre litterature, nous informant de la langue dans laquelle vous pouvez traduire cette litterature evangelique. Votre aide sera beaucoup appreciee.

Si vous avez trouve le salut en Christ ou si vous avez ete beni par notre litterature, nous vous prions de nous le faire savoir. Nous aimerions remercier Dieu avec vous et prier pour vous.

Nos vos convidamos a nos contactar, afim de fazer qualquer arranjo concernente a novas traducoes de nossa literatura em outras lnguas. Vossa assistencia sera muito apreciavel.

Se tem encontrado a salvacao em Cristo, ou se tem sido abençoado por intermedio da nossa literatura evangelica, faca o favor de nos

informar. Pois nos gostaríamos de agradecer a Deus juntamente convosco, e lembra-lo sempre em nossas oracoes.

For free Gospel literature, books and tracts in over 538 languages, write to:

Pour obtenir gratuitement de la litterature evangelique, des livres et des traites en plus de 538 langues, ecrivez a:

Para obter gratuftamente a literatura evangelica, livros e folhetos em mais de 538 lnguas diferentes escreva para:

E-MAIL: info@angp-hb.co.za
info@angp.co.za

ALL NATIONS GOSPEL PUBLISHERS

P.O. Box 2191

PRETORIA

0001

R.S.A.

A Gospel Literature Mission financed by donations
Une Mission de litterature evangelique financee de dons
Missao de literatura Evangelica financiada por donativos

(Reg. No. 1961/001798/08)